د خالق او مخلوق

ترمنځ دواسطی پیژندل

د «الواسطة بين الحق والخلق»

پیشتو ترجمه

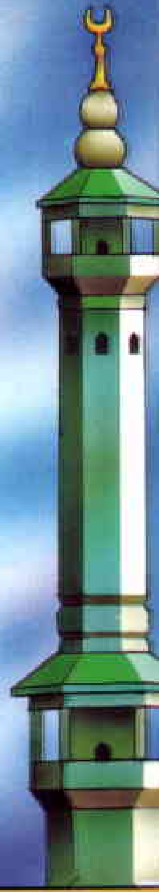

Kingdom of Saudi Arabia
The Cooperative Office For Call And Guidance
To Communities at Um Al-Hammam
Under the Supervision of the ministry of Islamic Affairs
Endowment Guidance & Propagation
Tel. 4826466 / 4884496 Fax 4827489 - P.O. Box 31021 Riyadh 11497

Pustu
28

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

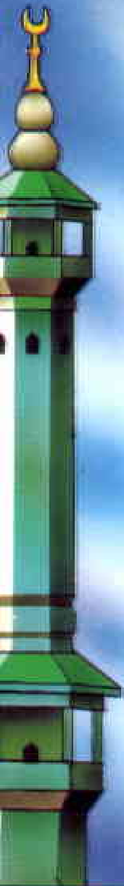

الواسطة بين الخالق والمخلوق

تأليف

شيخ الإسلام ابن تيمية «رحمه الله»

(بلغة البشتو)

المملكة العربية السعودية

المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد وتوعية الجاليات بأم الحما

تحت إشراف وزارة الشؤون الإسلامية والأوقاف والدعوة والإرش

ت: ٤٨٢٦٤٦٦ / ٤٨٨٤٤٩٦ فاكس ٤٨٢٧٤٨٩ - ص.ب ٣١٠٢١ الرياض ٤٩٧

بشتو

٢٨

(c) ketabton.com: The Digital Library

قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلَامٌ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى آللَّهُ خَيْرٌ أَمَّا يُشْرِكُونَ

«سورة النمل: ٥٩»

دخالق او مخلوق

ترمنځ دواسطی پیژندل

د «الواسطة بين الحق والخلق»

پښتو ترجمــــه

مؤلف: شيخ الإسلام ابن تيمية «رحمه الله»

«٦٦١ - ٧٢٨هـ ق»

ژباړن : قاضي محمد شعيب «صافى»

(c) ketabton.com: The Digital Library

ح المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد بحائل ، ١٤١٨هـ

فهرسة مكتبة الملك فهد الوطنية أثناء النشر

ابن باز ، عبد العزيز بن عبدالله

الواسطة بين الخالق والمخلوق .. حائل .

٩٦ ص ؛ ١٢ × ١٧ سم

ردمك : ٢ - ٤ - ٩١٨٧ - ٩٩٦٠

(النص بلغة البشتو)

١- العقيدة الاسلامية ٢- الايمان (الاسلام) أ- العنوان

ديوي ٢٤٠ ١٨ / ١٨٦٥

رقم الايداع ١٨٦٥ / ١٨

ردمك : ٢ - ٤ - ٩١٨٧ - ٩٩٦٠

دكتاب نوم : دخالق او مخلوق ترمنځ دواسطې پېژندل

مؤلف : شيخ الاسلام احمد بن عبد الحليم بن عبد السلام ابن تيميه رح ٦٦١ - ٧٢٨ هـ ق

ژباړن : قاضى محمّد شعيب (صافى)

ناشر : مكتبة الامام محمد بن اسماعيل البخارئ جهانګيرآباد نمبر ٣ شيخ ولـه پشاور پاكستان .

دچاپ نېټه ٤/ جمادى الثانى - ١٤١٥ هـ ق

دچاپ شمېر (١٠٠٠) ټوكه

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست

د موضوع سرلیک (عنوان)	مخ
د ژباړن سریزه	الف
د مصنف لنډه پیژندنه	ج
د څیړونکی سریزه	۱
د الله (ج) او بندګانو ترمنځ د واسطې معنی	۱۸
چاچې قرآن ولوستلو او عمل یې ورباندی وکړ ...	۲۰
رسولان د الله او بندګانو ترمنځ د احکامو رسولو په برخه کښی واسطی دی	۲۴
غیرمشروع واسطه	۲۹
فرښتو او انبیاؤ سره د تکلیف لری کولو واک نشته	۳۱
په الوهیت سره د فرښتو او انبیاؤ نیول کفر دی	۳۳
علماء د رسول الله صلی الله علیه وسلم او امت ترمنځ یې یواځی د اسلام	۳۵
د خلقو او پاچایانو ترمنځ واسطې په دری ډوله دی	۳۹
شفاعت د الله پاک د اذن پوری اړه لری	۴۳
دادنی په حق کښې د اعلی له طرفه دعا غوښتل او دغه راز بالعکس دواړه مشروع طریقې دی.	۵۳
دعا داعی او مدعو له دواړو ته ګټه رسوی	۵۷
په الله باندی توکل او یواځې د الله ته رحمت وېره او امید ساتل د توحید څخه عبارت دی.	۶۶
هغه اشیاچې الله پیدا کړی دی انکار تری نشی کیدای -	۷۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

دَ ژبارن سریزه

نحمده ونصلی علی رسوله الکریم، اما بعد:
دا ښکاره او یقینی خبره ده چې د انسان
دخلقت او پیدایښت څخه اصلی مقصد هم دادی
چې دی به د الله تعالیٰ عبادت او بندګي کوی، او
د سورة ذاریات دغه مبارک ایت (وَمَا خَلَقْتُ
الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ) د دې مدعیٰ د ثبوت
یو څرګند دلیل دی، څکه په دغه مبارک آیت
کښی الله تعالیٰ فرمایلی دي: او نه دی پیدا کړي ما
پیریان او انسانان مګر ددې لپاره مې پیدا کړي
دي چه ځما عبادت وکړی. او انسان هله د کمال
مرتبې ته رسیږي چې د الله تعالیٰ په عبادت او
بندګۍ کښی دالله پاک د حکمونو مطابق په سمې او
حقیقی معنیٰ سره عبد جوړ شی.

همدارنګه په دې کښی هم شك نشته چې
انسان یو معزز او مکرم مخلوق دی. او لکه چې
الله پاك فرمایی: (وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَا
هُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ..... الایه (۱)

(۱) اسراء: (۷۰)

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ځمکه کښې د نورو مخلوقاتو په نسبت سره په جسمي او معنوي لحاظ د نورو صفتونو لرونکې او د ژیاتو ځانګړتیاوو څښتن دی، چې په دغو ټولو ځانګړتیاوو او صفتونو کښې یې بیا عقل د پام وړ امتیازي صفت دی چې الله (ج) په ده باندې د هغې پېرزو نه کړې ده.

اما بیا هم انسان د عقل او نورو خصوصیاتو په لرلو سره نشي کولای چې د الله پاک د بندګۍ او عبادت اقسام، او همدارنګه د عبادت کولو کیفیت او طریقه وپېژني او بیا په هاغه طریقه باندې د خپل خالق په وړاندې په عبادت کولو باندې مشغول شي، او عبادت یې د الله تعالی د رضا حاصلولو سبب وګرځي، او بالاخره بیا هغو جنتونو ته د ننوتلو جوګه شي د کوم وعده چې الله پاک د نیکانو او مطیعو بندګانو سره کړې ده.

پس د همدغه ضرورت له مخې الله پاک انبیاء علیهم السلام را ولیږل، ترڅو د وحې په رڼا کښې انسانانو ته لار ښوونه وکړي او همدوی په دنیا کښې د هدایت حاصلولو په برخه کښې د یواځنۍ

= او یقیناً عزت ورکړی دی مونږ

اولاد د آدم (ع) ته او سواره کړي دي مونږ د دی لره په وچه او دریاب کښې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرجع په توګه سره و پېژندل شي.

د اسلامي امت ستر لارښود محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم په ټولو انبیاؤ کښي اخرني او غوره پیغمبر دی او کوم کتاب چې په ده باندې نازل شوی دی هغه د ټولو اسماني کتابونو په نسبت جامع او اکمل دی، او شریعت یې کامل او مکمل دی.

پس په دغه کامل او مکمل شریعت کښي خلقو ته د دې موقع نه ده ورکړل شوې چې د وی په شرعي امورو کښي د شرعي اصل څخه پرته، د عقل او فاسد قیاس څخه کار واخلي. ولي متاسفانه بیا هم یو زیات شمیر خلق د وسیلې متعلق په دې عقیده دي چې الله پاک ته د ذواتو فاضله ؤ واسطه کول یو ضروري او لازمي امر دی! د وی په دې برخه کښي د خپل ناقص عقل او فاسد قیاس څخه کار آخلي او وایي:

د لته په دنیا کښي د حکومتونو تعامل او طرز العمل داسی دی چې کله والیانو، وزیرانو او نورو دولتی مشرانو ته غوښتنلیکونه یعنې عرائض د واسطو د سفارش نه پرته د عارضینو له خوا نیغ په نیغه وړاندې شي، نو بیا کله داسی وي چې هغه هیڅ د مسؤل مقام د پام لاندې راځي نه، او کله

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې دې چې د عارض په کته په کېنې کوم مثبت او اغیزمن اجراات صورت نه نیسي د غه راز دوئ وايي: کله چې څوک واسطه ونه لري نو صدر اعظم، رئیس جمهور او پاچاته یې په یوائې ځان ورد تلل که ناشونې نه وي نو دزیاتو مشکلاتو څخه خالي هم نه وي.

همدارنګه دوې وايي: کله چې یوسړی صدراعظم، رئیس جمهور او یا پاچا ته دوالیانو او یا وزیرانو په واسطه سره خپله عریضه او غوښتنلیک ور وړاندې کړي نو ذکرشوي دولتي مسؤلین بیاد خپلو والیانو او وزیرانو په خاطرسره د دغه سړي عریضې او غوښتنلیک ته نسبة زیات اهمیت ورکوي.

دوئ د خپلو دغو خود ساخته مقدمو په تعقیب وايي: عوام الناس یعنې عادي خلق په دې خاطرچې ګناه کاران دي نو د حاجتونو د پوره کولو او د خپلو ستونزو او مشکلاتو د رفع کولو په برخه کېنې ورله په کار دي چې ذوات فاضله، یعنې اولیایې کرام نیکان بنده ګان واسطه کاندې چې د الله پاک د دربارته یې غوښتنې وړاندې کړې.

دوئ بیا د همدغه اتکل او مزخرف اعتقاد پر بنیاد

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اولیایې کرامو او نیکانو بندګانو قبرونو او مزارونو ته ورد دوی او د غیر مشروع اعمالو او اقوالو مرتکب کرځي.

د «الواسطة بین الحق والخلق» په نوم رساله چې پښتو ژباړه (ترجمه) یې ستاسې په وړاندې قرار لري، د اسلامي دعوت د یو ځلکبښ، مبارز او مجاهد شخصیت شیخ الاسلام ابن تیمیه رحمه الله لخوا د دغه ډول واسطې نیولو د څرنګوالي یعنې مشروعیت او عدم مشروعیت په برخه کښې د قرآن کریم او نبوي احادیثو په رڼاکښې په ډیره مدلله توګه سره لیکل شوې ده، او د دغه مسئلې د وضاحت او روښانه کولو په لړکښې یوه ډیره قیمتي او ارزښت ناکه رساله ده، او لکه چې محمود مهمند وایي: ددې وړه ده چې په طلا ؤ سره ولیکلی شي او په اسلامي ټولنه کښې د عمل او عقیدې د اصلاح په باب د استفادې وړ وګرځي، که لوستونکي د مطالعې په مهال ځینې کینه او تعصب شا ته وغورځوي نو حتماً به ورته دا خبره مبالغه نه بلکښې حق او حقیقت ثابت او معلوم شي.

ګرانو لوستونکو! ځکښې لدې چې د نوموړې رسالې په ژباړه باندې پیل کوم لازمه ګڼم چې لومړی

(c) ketabton.com: The Digital Library

درانه د کتاب مؤلف شیخ الاسلام ابن تیمیه رح په لنډو د ولسو درو ویشت نمرو بیامو د یو څه وخت لپاره د خپرونکي په سریزه (مقدمه) کښې چې په خپل ذات کښې یوه ارزښتناکه او ګټوره لیکنه ده مشغول وساتم، او دا په دې خاطر چې په آینده کې په مینه او رغبت سره خپلې مطالعې ته د کتاب تر پای پورې ادامه ورکړئ.

په پای کښې ستاسو توجه دې ټکي ته اړوم چې د خپرونکي سریزه له دې امله چې اوږده وه نو جلا شما درته ورنه کمه شوه او د شیخ د خپلې لیکنې سره یې تسلسل په نظر کښې ونیول شو چې په دې ترتیب سره تر (۱۷) مخه پورې سریزه ده او بیا د (۱۸) مخ څخه زموږ د ترجمې منتخب کتاب شروع کیږي.

پس دا دی زه د وعدې مطابق په لومړي مقصد پیل کوم او د الله تعالی څخه سوال کوم چې موږ ټولو مسلمانانو ته په صراط مستقیم باندې چې د منعوم علیهم غیر المغضوب علیهم ولا الضالین لاره ده تللو توفیق راکړي.

وصلی الله تعالی علی محمد و آله وصحبه اجمعین

قاضي محمد شعیب. کنړ افغانستان.

۸/۳/۱۴۱۵ هـ ق.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ مُصنف لَنډه پېژندنه

دده نوم شیخ الاسلام تقی الدین ابو العباس احمد ابن عبد الحلیم بن عبد السلام بن عبد الله بن الخضر بن محمد بن تیمیة الحرانی الدمشقی دی .

تیمیة دده نیابی نوم دی چې اصلاً دده د جد اعلیٰ (محمد) مور وه او په خپله زمانه کښې یوه داسې عالمه، واعظه او تقویٰ داره ښځه وه، چې په خپل قبیله او سیمه کښې یې په علم، پوهه، ذکاوت او تقوی کښې ساری نه درلوده او بیا دهغې د اولاد په سلسله کښې تیمیه د هغه چا لپاره تخلص وګرځیدلو چې دهغې سره یې په علم او ذکاوت کښې مشابهت او ورته والی درلوده.

شیخ الاسلام ابن تیمیه رح په ۶۶۱ ه ق کال کښې د ربیع الاول د میاشتې په (۱۰) نیټه د حران په ښار کښې زیږیدلی دی، او کله چې تاتاری یرغلګرو فوځونو په ۶۶۷ ه ق کال کښې په حران باندې یرغل وکړ نو شیخ د شپږو (۶) کلونو په عمر وُچې والد صاحب یې رې او د کورنۍ نور غړی د ځان سره واخستل، او دمشق ته مهاجر شول؛ دده په دمشق کښې خپلې زده کړې نه چې په حران کښې یې پیل کړې وه ادامه ورکړه، او

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لنډه موده کښې يې خپل تحصيلات پای ته ورسول.
څرنګه چې نوموړی د لوړ استعداد، قوي حافظې
او اعلی ذکاوت څښتن ؤ، نو له دې کبله د خپل تحصيل
په دوران کښې د هر فن په زده کړه کښې د ټولو همدرسو
اندېوالانو، او ملګرو په نسبت سره ممتاز حيثيت او مقام
درلوده، ده به خپل درس په داسې توګه حافظې ته
سپارلو چې کله به ترېنه کوم ملګري او يا استاذ پوښتنه
وکړه نو ده به ورته خپل ټول درس په داسې ترتيب
سره تېر که لکه څنګه چې به يې استاذ درس ورکړی ؤ،
همدا وجه وه چې ټولو استاذانو به يې ستاينه او صفت
کاوه او ملګرو به يې د ده د خدائ ورکړي استعداد
په برخه کښې حسد مشروعه يعنې غبطه درلوده.
شيخ الاسلام ابن تيميه رح د هغو ربښتنو او واقعي
علماؤ او مجاهدينو له جملې څخه دی چې د دعوت الی
الحق په ميدان کښې يې په ژبه، قلم او توره سره
د جهاد وظيفه ترسره کړېده، او خپل مسؤليت يې
د خپل وس مطابق په پوره ايمان دارۍ او خلوص سره
رفع کړی دی.

د دعوت بنيادي مقصد يې د شرک او بدعاتو رد،
د الله تعالی وحدانيت او يووالی ته د خلقو را بلل، او
په اسلامي ټولنه کښې د رسول الله صلی الله عليه وسلم

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سنتو او طریقو معمول کرځول دي، او په دغه لاره کښې دی د الله پاک نه پرته د بل چا څخه نه ویریده او نه یې ورله پروا ساتله.

ابن تیمیه رح د اسلام په تاریخ کښې د دعوت او جهاد په لاره کښې هغه ځلاند ه څیره ده چې ځنې ټول عمر یې د علم په تحصیل، تدریس، تالیف، او د دین څخه د دفاع، او د اسلام د دښمنانو په مقابل کښې په قتال او جګړو کښې تیر کړی دی، او په دغه برخه کښې یې داسې ستونزې او کړاوونه ګاللي دي چې تاریخ به یې تر قیامته هیر نکړي دي په ځنې عمر کښې یې بیسارة علمي څواک خاوند وو. الله پاک ورته په ځنې مهربانۍ سره داسې علم او پوهه ور کړې وه چې د عقل خاوندان ورته هیران پاتې دي.

حافظ عمر بن علي البزار لیکلي دي چې یوه ورځ دي د دې حدیث متعلق (لعن الله المحلل والمحلل له) وپوښتل شول نو که په دې اړه داسې مفصل بحث وکړ چې یو لوی ټول کتاب ترینه جوړ شو.

ده دا هم لیکلي دي چې د تعجب وړ خبره دا ده چې شیخ یو زیات شمیر لوی او کوچني کتابونه په زندان کښې په داسې حال کښې تصنیف کړي دي چې د مطالعې لپاره ورسره هیڅ کتاب موجود نه وو، او بیا هم ده له یاد د څخه په ځنې لو

(c) ketabton.com: The Digital Library

تالیفاتو کښې ټول هغه څه ذکر کړی دی کوموته چې ضرورت وُ، د مثال په توګه احادیث، آثار، د علماؤ اقوال د محدثینو او مؤلفینو او د دوی د تالیفاتو نومونه یې په تفصیل سره بیان کړی او لیکلی دی.

د غه راز د ه د ټولو هغو کتابو نو نومونه په کوموکښې چې د غه احادیث، آثار او د علماؤ او محدثینو اقوال ذکر دی، په فصل او باب سره په ګوته کړی دی، او چې کله د غه تصانیف د څیړونکولخوا د مطالعې لاندې نیول شوی دی نو الحمد لله غلطي په کښې منډل شوی نه ده.

امام ذهبي لیکلی دی چې شیخ الاسلام ابن تیمیه ته څنګه چې د صحابه وُ او تابعینو د اراو او مسلکونو په باب کافي معلومات او اګاهي درلوده، د غه راز یې د ټولو د مشهورو مذهبونو متعلق هم داسې مطالعه لرله چې کله به ترینه په کومه مسأله کښې پوښتنه و شوه نو د ه به ورته په د غه مسئله کښې د ټولو وارو مذاهبو اقوال په تفصیل سره مدلل بیان کړل.

ذهبي دا هم لیکلی دی چې د ه د قرآن او سنت په استناد سره په ډیرو مسائلو کښې داسې فتوا ګانې و رکړی دی چې هغه په ټولو مذاهبو کښې وجود نه لری دغه ټول دلیل دی چې نوموړی هیڅ کله د کوم معین او تاکلی مذهب پر اساس فتوی نه ده ورکړې بلکښې د هغه دلیل پر بنیاد یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

«صحیح»
حکم کړی دی چې د ده په نزد سیتې ثابت شوی دی. ذهبی
وایی په دی برخه کښی د ده مقصد د رسول الله صلی الله
علیه وسلم سنت او د سلف صالحینو طریقه ژوندی کول او رواجول ؤ.

علامه کمال الدین ابن زملکانی ویلی دی:

کله چې به د ده (شیخ الاسلام ابن تیمیة رح) نه د علم په یو فن
کښی سوال وشو او ده به په بحث شروع وکړه) نو آوریدونکی
اولیدونکی به داسی ګمان کاوه چې ګنی دی د دی فن څخه پرته
په بل فن باندی نه پوهیږی او داسی به ګڼله چې بل هیڅوک
د ده په شان په دی فن کښی معلومات نه لری.

دشیخ د علمی مجلس د حاضرینو جملی څخه د ابن الدوری
په نوم یو عالم وایی: دشیخ څخه یوه ورځ یو یهودی په
شعر سره چې (۸) آته بیتونه جوړیدل د قدر په باره کښی
پوښتنه وکړه، پس شیخ لږه شیبه سکوت اختیار که او بیا یې
په لیکنه باندی شروع وکړه، مونږ داسی ګمان کاوه چې ګنی په
نثر سره به یې ځواب نوشته کوی، ولی ده چې کله بیرته
روسته حاضرینو ته ځواب آوړ ولوستو موليدل چې تقریبا
(۱۸۴) بیتونه یې د سوال د اشعارو د بحر او قافیې مطابق
لیکلی ؤ او د ټولو علومو او فنونو رعایت یکښی په کامله
توګه شوی ؤ.

د شیخ الاسلام ابن تیمیة رح د مناقبو د لیکونکو د جملی څخه
حافظ عمر بن علی البزار متوفی ۷۴۹ هـ په خپل تالیف «الاعلام

(c) ketabton.com: The Digital Library

العلیة فی مناقب ابن تیمیةؒ، کښې لیکلي دي: شیخؒ به د رسول الله صلی الله علیه وسلم ذکر او یادونه د صلی الله علیه وسلم څخه پرته بیخي نه کوله او حمادي به الله جل جلاله باندي ختمېدي چې ما د رسول الله صلی الله علیه وسلم د تعظیم، درناوي او اتباع په برخه کښې د ده څخه زیات بل څوک نه دی لیدلی، ځکه چې کله به په یوه مسئله کښې کوم حدیث موجود ؤ او دی به په دې پوه شوی او د بل حدیث په ذریعه سره نه دی نسخه شوی، نو د هغه حدیث سره به یې معمول بها کرځولو او د هغه حدیث په تقاضا به یې فیصله او فتوه صادروله او د نورو خلکو قاتو څخه به یې د بل هیڅ چا قول ته که هر څوک به ؤ کوم التفات نه کاوه.

شیخ د تالیف او تصنیف په ساحه کښې خاص او ځانګړی مهارت درلوده. او همدغه وجه ده چې تالیفات یې واړه او غټ د مورخینو او حفاظو په قول سره د یوزر ۱۰۰۰ څخه زیات حساب شوي دي.

حافظ ابن قیم، حافظ ابن کثیر، حافظ ابن قدامه، او حافظ ابن ذهبي د ده مشهور د شاګردان دي، او د دغه لوړ علمي شخصیتو نورو ذلو او جامعې ته وړاندې کول د ده د علمي پیاوړتیا د جوړته ونې په برخه کښې یو ځرګند دلیل دي.

حافظ ابن کثیر په البدایه والنهایه، کښې لیکلي دي چې شیخ الاسلام ابن تیمیةؒ د (۷۲۸) کال د ذي القعدې د میاشتې په (۲۰) نیټه د دوشنبې د شپې سحرمهال یعنې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

سبا صادق د راختلو په وخت په زندان کښې څېله روح څېل حقیقي مالک ته په داسې حال کښې وسپارله چې په زندان کښې یې دد ښه قرآن کریم اتیا[80] ځله ختم کړي وُ، او په شپیو آتیایم وار سره د سورة قمر اخرنی آیاتو نو (ان المتقین في جنات و نهر في مقعد صدق عند ملیك مقتدر) ته رسیدلی وُ چې بیا د سورة رحمن د اول څخه متباق قرآن مجید دوه مشهور و شیخانو: عبدالله بن المجد او عبد الله الزرعي الضریر چې شیخ رحمه الله به د دوی قرأت پېرخوښولو په همدغه ورځ د ده ته د غسل ورکولو څخه مخکښې ختم کړ.

څنو مورخینو لیکلي دي چې د شیخ د په جنازه کښې (۱۵) زره ښځې او د (۶۰ نه تر ۳۰۰) زره پورې نارینه حاضر وو، او حافظ عمر بن علي البزار لیکلي دي چې د ده د جنازې د حاضرینو څخه یو تو لګي په دې خبره اتفاق لري[500] چې په شیخ باندې د جنازې د لمونځ کونکو تعداد د پنځه سوو زره څخه زیات وُ او تاریخ پوهان وایي چې د احمد بن حنبل د جنازې څخه وروسته دا دویمه جنازه وه چې په دومره لوی شمیر کښې لمونځ کونکي پکښې راجمع شوي وُ.

ابن کثیر وایي: د شیخ د مخلصینو د جملې څخه یو کس چې کله په جنازه کښې د دومره زیاتې ګڼې ګونې ولیدله نو په اوچت اواز سره یې او ویل: هکذا تکون جنائز

(c) ketabton.com: The Digital Library

اهل السنة م یعنی د رسول الله صلی الله علیه وسلم د سنتو د پیروانو جنازی همد غسی وی! .

او د سید المرسلین، خاتم النبیین محمد صلی الله علیه وسلم د پیروی پراساس یی په ژوند کښی هم سرمایه صرف علم ؤ او د مرګ نه یی روسته هم یوازی علم په میراث سره پریښود ځکه رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایی علماء د انبیاؤ وارثان دی، او انبیاؤ د درهم او دینار په میراث سره نه دی پریښی بلکښی معنوی علم په میراث سره پریښی دی.

الله پاک دی په ده باندی د رحمتونو باران وروی او جنت الفردوس دی ورله نصیب کړی. آمین

(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

د شیرونکی سریزه

ان الحمد لله نحمده و نستعینه و نستغفره و نعوذ بالله من شرور انفسنا، و من سیّئات اعمالنا من یهده الله فلا مضل له، و من یضلل فلا هادی له و اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شریک له و اشهد انّ محمّداً عبده و رسوله.-

امّا بعد: د الله تعالیٰ او مخلوق، یعنی د الله پاک او بندګانو ترمینځ د واسطې مسئله یقیناً چې ډېره «خطرناکه» خطیره مهمه او درنه موضوع ده خوافسوس چې اکثره مسلمانان ترینه غافل او ناخبره دي.- او د همدغه غفلت نتیجه ده چې نن دغه اوږ هام پرستې او بې لارې تو بونه او د مسلمانانو ذلت، شکست او سپکاوی وینو او ګورو یې او د هغه نصرت او تائید څخه د کوم وعده چې الله پاک له مونږ سره د شریعت په پیروئ او په الله تعالیٰ باندې د توکل کولو په صورت کښې کړې وه محروم او بې برخې یو، الله تعالیٰ په خپل مبارک کتاب قرآن کریم کښې فرمایلي دي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

(وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ.) (۱)
«او حق دی په مونږ باندې نصرت د مؤمنانو»
همدارنګه الله تعالی فرمایلي دي:
(إِنْ تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ) (۲)
که چرې مدد وکړئ تاسې د الله د دین سره نو مدد به وکړي الله له تاسې سره او ثابت او ټینګ به کړي قدمونه ستاسو» د غه رول فرمایي:
(وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ.) (۳)
او خاص ده لره دي عزت او غلبه او پیغمبر د ده لره دی او مؤمنانو لره دی». همدارنګه یې فرمایلي دي
(وَأَنْتُمُ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ) (۴)
او تاسو غالب یئ که چرې یئ تاسو پوره ایمان والا.»
اوس د غه نصرت چیرته دی، د غه عزت چیرته دی، او د مسلمانانو د غه برتري او غلبه چیرته ده؟!
د حق او خلق یعنی د الله تعالی او بندګانو ترمینځ د واسطې پیژندلو په برخه کښې خلق درې ډلې شوي دي:
(۱) یوه ډله هغه څوک دي چې هغوی رسول الله صلی الله علیه وسلم د شریعت د تعلیم او ښوونې په

(۱) سورة الروم: ۴۷ - (۲) سورة محمد: ۷ - (۳) منافقون: ۸ (۴) سورة آل عمران: ۱۳۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

برخه کښې د یواځنۍ واسطې په توګه نه منې .

دې دیوې (خلقو) پوچې دعوې په وجه دغه شریعت یواځې د عوامو لپاره خاص کړی، او د علم الظاهر په نوم سره یې مسمی کړی دی، او د خپلو عباداتو په برخه کښې، په هغو اوهامو او خرافاتو باندې استناد کوي، چې دوی یې علم باطن بولی او د «کشف» په نوم سره یې یادوی، او په حقیقت کښې هغه بل څه نه دی صرف دروغ، ابلیسي وسوسې او شیطانی واسطې دی چې د اسلام د اصولو او بنسټونو څخه مخالفې دی...

دوی د دغه مزخرفې عقیدې د رواجولو لپاره خپل آوازونه داسې اوچتوي: «حَدَّثَنِيْ قَلْبِيْ عَنْ رَبِّيْ»!! یعنې زړه می راته د خپل رب څخه خبر راکړی دی!!

دوی په دې لړ کښې د هغو علماؤ پورې ټوکې چې د شریعت پیروی، توقي او مسخرې کوی او وایی: د دې خپل مر علم د مړی څخه حاصل کړی دی، او د علم باطن پیروان بدون له کومې واسطې څخه خپل علم د ژوندی او قیوم ذات څخه حاصله وی، د دې دغه فتنې په وجه د ډیر عوام تباه او بې لارې کړل، او د انحراف، فساد او ضلالت

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لوړې روان کړل.

د وې د ډېرو غیرو مشروع امورو کوم چې د دوې په کتابونو کښې لیکل شوي دي، مرتکب کړ ځیدلي دي، او دا هغه څه دي چې علمایې د دوی دا رتداد، کفر او قتلولو اسباب ګڼي.

دوي د شریعت د لومړي اصل څخه یا دا چې خبر نه دی، او یا دا چې په زوره یې خپل قانونه په ناخبرو کښې اچولي دي، ځکه د دغه اصل له مخې هر شوک چې دالله پاک د هغه قانون او کتاب پر خلاف کوم چې الله تعالی په خپل نبي محمّد صلی الله علیه وسلم باندې نازل کړي دي عمل وکړي نو هغه په یقیني توګه کافر دی، او په کفر کښې یې هیڅ شك او شبه نشته ځکه الله تعالی فرمایلي دي:

فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا» (۱)

ترجمه: پس نه ده داسې، قسم دی ستا په رب باندې چې نشي مؤمنان کیدای دوی تر هغه پورې چې حاکم کړي تا لره یعنې فیصله وکړي په تا باندې

(۱) نساء: ۶۵ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

په هغه معامله کښې چې پيدا شوی وی په منځ
د دوی کښې بيا و نه مومي دوی په خپلوز ړونو
کښې خپکان د هغې فيصلې نه چې تاکړی دی، او
ويې منې دوی په منلو سره يعنې بې له جګړی په
خوښئ سره۔

د غه راز کله چې شيطان د دوی لپاره خپل اعمال
ښايسته وګرځول او د علم او دارنګه د علم د ښا
د لمنځه وړلو لپاره يې مقابله پيدا کړه نو نتيجه يې
دا شوه چې په تېرو تيارو کښې روان شو او د خپلو
او هامو او خيالاتو په جال کښې ګير شو، او بيا د همدغو
پوچو او پرسو ده خيالاتو په تياره کښې د الله تعالی په
عبادت باندې بوخت شول۔

دوې په مثال د هغه چا دی چې الله پاک د هغو
په هکله په قرآن کريم کښې داسې فرمايلي دي:
﴿قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا،
الَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِي الْحَيَوٰةِ الدُّنْيَا
وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا،
أُولَٰئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ
وَلِقَائِهِ فَحَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فَلَا نُقِيمُ
لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَزْنًا﴾ (۱)

(۱) کهف: ۱۰۲ - ۱۰۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: ووايه آيا خبر د کرم تاسوته په باره د تاوانی عمل والا وکښې، دا هغه کسان دی چې برباد دی عمل د دوی په ژوند د د نیاکښې، او دوی گمان کوی چې یقینا دوي خائسته عمل کوی، دا هغه خلق دي چې کفرېې کړي دي په آیا تونو د خپل رب او په ملاقات د هغه نو برباد دی عملونه د دوی پس وو به نه دروو د دوی لپاره د قیامت په ورځ هیڅ تله بیا دغه طائفه خلق په متعدد ډلو باندې تیشل شوی دی چې په بیلا بیلو طریقو باندې روان دی او څنی یې دځنو نورو سره په جنګ او جګړه باندې اخته او مبتلا دی، او دا په دې خاطرچې دوي د صراط مستقیم څخه کومه چې د منعوم علیهم لاره لری واقع دی، او لکه چې رسول الله صلی الله علیه وسلم یې په خپل مبارک قول کښې یادونه کړي ده، د دغو ټولو فرقو او ډلو ځای د جهنم وور دی رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایی:

„ سَتفترِقُ امّتی عَلیٰ ثلاث وسَبعینَ فرقةً ثِنْتَانِ و سبعُون فِی النّارِ، وَوَاحِدَةٌ فِی الجنّةِ وَهِیَ من کان عَلی مثلِ ما انا علیه واصحابی"
رواه ابوداؤد، والترمذی، والنسائی وابن ماجة بسند صحیح عن ابی هریرة رض۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

«زردی دی چې امت به مې په دريو اويا ډ لــو
تقسیم شي چې دوه او يا به يې په اوركښې وي
يعنې جهنم ته به ځي او يوه ډله به په جنت کښې وي
يعنې جنت ته به ځي، او دغه ډلــه هغه څوك دی
چې په داسې دين، ملت او لار (رواه) دروي كومه چې ځما
او ځما د ملګرو (صحابه ؤ) طريقه، لار او دين دی»
دغه حديث ابوداود، ترمذی، نسائي، او ابن ماجه
په سيي سند سره د ابوهريره رضی الله عنه څخه
روايت كړی دی -

۲- دويمه ډله د دوی څخه هغه څوك دي چې د دغه
واسطې په برخه کښې يې د مبالغې نه کار اخستی دی
او د ځينې غلطې عقيدې په وجه يې د واسطې څخه داسې
مفهوم اخستی دی چې هغه هيڅ د واسطې مفهوم او
مقصد كيدلی نه شي؛ پس دوی د همدغه غلطۍ پر بنا
د رسول الله صلی الله عليه وسلم مبارك ذات او د
نورو انبياوو، او نيكانو خلقو ذوات واسطې نيولې
دي او دا عقيده ساتي چې الله تعالی د بندګانو هيڅ
عمل نه قبلوی مګر هله يې قبلوی چې په دغــو
واسطو سره الله ته پنا ورو وړی، او دغه واسطې
د دوی لپاره د الله پاك په وړاندې وسيله ګرځي.
(تَعَالَىٰ عَمَّا يَقُولُـــونَ عُلُوًّا كَبِيرًا)

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله منزه او مقدس ذات دی، او د پیرو لویو صفتونو څښتن دی، دوی چې څه وایي هغه دالله د شان سره مناسب نه دی - العیاذُ باللهِ دوی الله تعالیٰ په داسې صفت سره متصف وګرځولو چې حتی هغه ظالم او مستبد پاچایان چې په خپلو درباروکښې یې پیره داران او څوکیداران ود ردلی وی، او د واسطو والاؤ نه په غیر بل څوک نه شی ورننوتلی هغه به هم په د غو صفتونو سره متصف نه کړی شي.

که واقعیت په نظر کښې ونیول شي نو د غه ډول عقیده سا تل بیخی د الله تعر د کلام سره ضدیت لری حکه الله پاك فرمایی:

(وَاِذَا سَاَلَكَ عِبَادِىْ عَنِّىْ فَاِنِّىْ قَرِيْبٌ اُجِيْبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ اِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيْبُوْا لِىْ وَلْيُؤْمِنُوْا بِىْ لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُوْنَ ○ (۱)

ترجمه: او هر کله چې پو بښتنه وکړی له تا څخه بندګان زما، له حال زما څخه - نو بیشکه زه نژدې یم، قبلوم د عا د دعاکونکی کوم وخت چې وغواړي له ما څخه، پس و دی منی حکمونه زما او ایمان دی راوړی پر ما ریښتین دی وکړی په قبول د دعا سره، بنایې چې دوی په سمه لاره محکم پاتې شی-

(۱) بقره: ۱۸۶ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دغه مبارك آيت كښې د يته گوته نيول شوې ده چې الله تعالیٰ ته د رسيدو لپاره يوا ځنۍ واسطه په الله تعالی باندې قوي او سپې ايمان لرل دي؛ او بيا په مشروع طريقه باندې د الله پاك عبادت كول دي.

د غه راز په دې مبارك آيت كښې عبادت د ايمان څخه وروسته ذكر شوي دي، او د اېڅ ځای ته چې خلك د يته متوجې شي چې عمل صالح يعنې نيك عمل ډېر زيات ارزښت او اهميت لري او د الله تعالیٰ د رضا حاصلولو او جنت ته د تللو لپاره يو ضروري شرط دی؛ او الله تعالیٰ چې په قرآن كريم كښې د كومې وسيلې ذكر كړې دې د هغې څخه هُم مقصد طاعات او نيك عملونه دي، او دا هغه يوا ځنۍ واسطه ده چې تا الله پاك ته نژدې كوي، او د الله تعالیٰ د رحمت دروازې درته پرانيزي او جنت ته دې ورننباسي الله تعالیٰ فرمايلي دي:

(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ) (۱)

ترجمه: اې ايمان والاؤ! وويرېږئ د الله تعالیٰ نه او ولټوئ خاص الله تعالیٰ ته نژدې والې په

---

(۱) مائده: ۳۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

طاعت سره، او جهاد وکړئ په لاره د الله تعالی کښې د دې لپاره چې کامیاب شئ یعنې مراد ته ورسیږی.
الله پاک د هغه جهالو او ناخبرو خلقو د سپکاوی او سپورتیا په برخه کښې چې د الله تعالی نیک بندګان یې، وسیله نیولی دی داسې فرمایلی دي:

«اُولٰٓئِكَ الَّذِیْنَ یَدْعُوْنَ یَبْتَغُوْنَ اِلٰی رَبِّهِمُ الْوَسِیْلَةَ اَیُّهُمْ اَقْرَبُ وَیَرْجُوْنَ رَحْمَتَهٗ وَیَخَافُوْنَ عَذَابَهٗ اِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُوْرًا» (۱)

ترجمه: هغه کسان چې دوی یې عبادت کوی «رامداد شه ورته وایی» په خپله هغوی خپل رب ته نژدې والی لټوی چې کوم یو به له دوی نه ډیر نژدې وي (الله ته) او امید لری دوی د رحمت د هغه (الله) او ویریږی د عذاب د هغه نه یقیناً ستا د رب له عذابه ویره کیدای شی.

په دغه مبارک آیت کښې دا خبره په ډاګه شوی ده چې نیک اعمال الله تعالی ته د تقرب حاصلولو یواځنۍ لاره ده، او د دینه پرته بله کومه لار الله پاک ته د نژدې کیدو لپاره وجود نلري او هغه نیک بندګان چې دوې وسیله نیولی دی

---

(۱) الاسراء: ۵۷.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوي په ځيله دځپل ځان لپاره دغې و سیلې ته احتیاج او ارتیا لري.

دغه ناپوهه خلق په دې خاطرچې ستومانه نشي د دغو واسطو په ذواتو باندې اتکاکوی او د ځپلی غلطئ اوتیر وتنې پروجه نه نیک اعمال ترسره کوی او نه د حرامو څخه ځانونه ساتی.

د مسلمانانو د خطاکیدو او انحراف لویه وجه داده چې دوئ د الله تعالیٰ هغه مبارک قول چې په هغې کښې یې دآدم علیه السلام د ټول اولاد سردار جناب محمّد رّسول الله صلی الله علیه وسلم ته په خطاب کولو کښې فرمایلي دي :

(قُلْ لَآ اَمْلِكُ لِنَفْسِيْ نَفْعًا وَّلَا ضَرًّا)(۱)

هیر کړي دي او یا تر بینه هیر شوې دي ، ځکه په دغه آیت کښې الله پاك فرمائیی :

پیغمبره ! دوئ ته او وایه چې زه د ځپل ځان لپاره نه د ګټې رسولو مالك یم او نه دضرر د فع کولو مالك یم .

دغه راز د رسول الله صلی الله علیه وَسَلم هغه قول چې ځپلې ګرانې لور فاطمې رضی الله عنها ته یې پکښې فرمایلي دي : ای فاطمې! دځپل ځان د نجات لپاره عمل

---

(۱) اعراف : ۱۸۸ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکړه لګه چې زه تا د الله تعالی د عذاب څخه نشم خلاص ولې. (۱)

دغه ډول د رسول الله صلی الله علیه وسلم دغه قول چې فرمایي. کله چې انسان مړشي نو دهغه عمل قطع شي مگر د درې ځیزو نو ثواب ورته رسیږي چې هغه صدقه جاریه ده، علم نافع دی او ولد صالح دی چې دعا ورته کوي.

دغه حدیث چې معنایې ذکرشوه مسلم روایت کړی دی.

په دې باره کښې دعمر رضی الله عنه له پلوه دعباس رضی الله عنه په دعا سره وسیله نیول، او د رسول الله صلی الله علیه وسلم مبارک ذات وسیله نه نیول یو داسې قناعت بخش دلیل دې چې حتی که په نصوصو کښې د انبیاؤ او صالحینو په ذواتو باندې د وسیلې نیولو څخه منع هم نه دی راغلې، نو د دغه طائفې درد پاره هم دغه کافي ؤ.

دغه ډول د امام ابوحنیفه رحمة الله علیه یو ډیر ارزښتناک قول درمختار او د احناف بعضو نورو کتابونو په دې برخه کښې داسې نقل کړې دي: «وَاكْرَهُ اَنْ يَسْأَلَ اللّٰهَ اِلَّا بِاللّٰهِ» دی وایي: زه دا خبره بده گڼم چې د الله تعالی څخه پرته په

---

(۱) دغه حدیث چې معنائې ذکرشوه بخاری روایت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بلہ څه باندې دالله نه سوال شي۔

همدارنګه که الله پاک ته د ذکرشویو ذواتو ذوات واسطه نیول جائز وای نو خامخا به یې ذکر په هغو دعاګانو کښې راغلې وای چې په قرآن کریم او احادیثو کښې موجودې دي۔

هو: کله چې د یو مسلمان سره دا شوق پیدا شي چې الله پاک ته په وسطو سره ځان نژدې کړي نو کولې شي چې د الله پاک څخه دالله په ذات یا د هغو اعمالو د جملې څخه په یو عمل یا دالله تعالی د نومونو څخنې په یو نوم، او یا د ده د صفتونو څخه په یو صفت باندې سوال وکړي.

(۳) - د مسلمانانو څخه ځنې داسې کسان دي چې هغوې دالله او بندګانو ترمنځ دغه واسطه یو رسالت کښې چې بیا دغه رسالت د تبلیغ، تعلیم او تربیې څخه عبارت بولي، دغه ډول دوې د دغه رسالت اهمیت، او ورته د بشري ټولنې د ضرورت او اړتیا اندازه هم درک کړې ده، او همدا وجه ده چې دوئ په ډیرې چلتئ سره محمّد رسُول الله صلی الله علیه وسلم ته یعنې د رسول الله صلعم شریعت ته ور درومې ترڅو د وحې په رڼا کښې د ده په دین باندې د ځان پوهه ولو په برخه کښې دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

(رسول الله صلی الله علیه وسلم) یو ستره واسطه او عظیمه وسیله ونیسی. پس دوی له همدې امله د رسول الله صلی الله علیه وسلم سیرت او سنت ته لوړ ارزښت لری لکه څنګه چې قرآن کریم لوړ او شعاریی په دې برخه کښی دا الله پاک د غه مبارک فرمان دی :

(قَدْ جَاءَكُم مِّنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُّبِينٌ يَهْدِي بِهِ اللَّهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ سُبُلَ السَّلَامِ وَيُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِهِ وَيَهْدِيهِمْ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ) (۱)

ترجمه: یقیناً راغلی دی تاسو ته د الله له طرفه نور (رڼا یعنی محمد م) او کتاب واضح بیان والا چې ښیوونه او هدایت کوی په هغه له هغې سره الله تعالی هغه چا ته چې تابعداری کوی د رضا د ده په طرف د لاروو د سلامتیا، او دوی باسي دوی له تیارو (د کفر، شك، جهل، څخه نور (رڼا د ایمان، یقین، علم، ته په حکم خپل سره، او هدایت ښیودنه، کوی دوی ته په طرف د لارې سمې صافې (د توحید).

د غه ډله هماغه ناجیه فرقه ده چې په وړاندې ذکر شوی، حدیث کښی ورته گوته نیول شوې ده

---

(۱) مائده : ۱۵ : ۱۶ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د جنت زیری ورته ورکړل شوې دي .

امّا متأسفانه د دغه فرقې (ډلې) لاره ډېره زیاته سخته او ازغنه ، یعني د مشکلاتو او کړاوو نوځکه ډکه لاره ده ، ځکه حقیقي اسلام غریب او ناآشنا ګرځیدلی دی ، او اکثرو مسلمانانو ورته شاوی اړولې دي او د ځانونه یې ورته په لرې مسافه کښې نیولې دي ، او د واقعي اسلام په بدل کښې یې بدعات او خرافات معمول او مروج ګرځولی دی .

د غه مصیبت او فتنه د ډیری پخوانۍ زمانې څخه را په دې خوا جریان لری او مصلحینو په کښې د اصلاح لپاره په ډېر تکلیف سره خپل رول لوبولی دی . عمر بن عبد العزیز رضی الله عنه د دوئ د جملې څخه په دې هکله داسې ویلې دي :

مونږ د یو داسې کار د اصلاح لپاره کار شروع کړی دی چې د الله پاک نه پرته بل څوک په دغه لاره کښې مرسته نشي کولې ، دا داسې یوه لاره ده چې د سپین ږیرو او مشرانو ژوند پکښې پای مومی ، او واړه او صغیر هلکان پکښې ځوانۍ ته رسیږی ، دې وایي : یو اطرافی او باندنۍ چې به ، یو تاوړه او نارو ا عمل تر سره کوی او د احکمات به ور باندې کوی چې دا دین دی او حال دا چې هغه به د الله (ج) په نزد

(c) ketabton.com: The Digital Library

باندې دین نه وي.»

د اسلام او مسلمانانو د غه ډول حال په باره کښې د رسول الله صلی الله علیه وسلم یو حدیث مفهوم داسې دی:

د اسلام منونکی لکه څرنګه چې په ابتداء کښې غرباء او کمزوري ؤ، دارنګه په آخره کښې به هم غرباؤ ته پاتې وي پس نیک مرغه او مبارک دي وي حال د غریبانو۔

د غو غرباؤته رسول الله صلی الله علیه وسلم په خپل مبارک قول کښې د جنت زیرې په دې ډول سره ورکړی دی:

«سَتَفْتَرِقُ اُمَّتِیْ عَلٰی ثَلٰثَ وَسَبْعِیْنَ فِرْقَةً اِثْنَتَانِ وَسَبْعُوْنَ فِی النَّارِ، وَوَاحِدَةٌ فِی الْجَنَّةِ وَهِیَ: مَنْ کَانَ عَلٰی مِثْلِ مَا اَنَا عَلَیْهِ وَاَصْحَابِهٖ»

دغه ناجیه فرقه «د الله پاک د عذاب څخه نجات مندونکی ډله» یقیناً هغه څوک دي چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم د احادیثو پیروي، الله پاک دې ورله مړي مرحوم وګرځوي او د ژوندو په ژوند کښې دې ورله برکت واچوي او د خپل قوت او طاقت په ذریعه دې ورسره مدد او مرسته وکړي ځکه همدوی دي چې د هدایت او لارښوونې ستورې

(c) ketabton.com: The Digital Library

او مشالونه دی، او د تقوی او سمې لارې په لور بلونکې او داعیان دي، چا چې د دوئ سره دښمنی کړې ده نوهغوی هلاک شوي دي، او چا چې د دوی پیروی پرېښې ده نو هغوئ گمراه شوي دي، د دوی دعوت بالکل علمي او ښکاره دی، او د حق په لاره کښې د ملامت شوي د ملامتیا څخه نه ویرېږي.

او س نو ره خبره شیخ الاسلام ابن تیمیه (رح) ته پرېږدو چې دغه واسطه په څپله ارزښت نا که رساله (الواسطة بين الحق والخلق) کښې تشریح او روښانه کړي.

دا رساله د دې وړ ده چې په طلاؤ یعنې په سرو زرو سره ولیکل شي او مسلمانان يې په پوره سوچ او فکر سره ولولي تر څو د غفلت د خوب څخه رابيدار شي او د نصرت، قوت او سرلوړي په لور ګامونه اوچت کاندې او د انبیاوو او نورو نیکانو بندګانو قبرونو ته نیتې د ل او پرې وتل، او په عاجزئ، ذلت او سرښکته کولو سره يې د د دبارونو د دروازو مسح کول او ښکلول پرېږدي.

وصلى الله على سيدنا محمد معلم الخير، وعلى آله وصحبه وسلم.

محمود مهدي الاستانبولي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

(قُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ وَسَلٰمٌ عَلٰى عِبَادِهِ الَّذِيْنَ اصْطَفٰى آللّٰهُ خَيْرٌ اَمَّا يُشْرِكُوْنَ) (۱) اَمَّا بعد:

دغه رساله د هغو د ؤو کسانو د بحث په باره کښې د پرې کړې په غرض ليکل شوې ده کوموچې يو بل سره په خپل منځ کښې مباحثه درلوده، او يو کس د دغو دوارو څخه ووېل:

د الله پاک او زمونږ ترمنځ خامخا يوې واسطې ته ضرورت دی ځکه مونږ د دغه واسطې څخه پرته الله پاک ته د تقرب او رسيدو توان او وس نه لرو.

د الله (ج) او بندګانو ترمنځ د واسطې معنی

الحمد لله رب العلمين. ثنا او ستاينه يوازې الله لره ده چې رب د مخلوقاتو دی. که د دې خبرې مقصد داوي چې مونږ ته د الله تعالی د حکم په رارسولو کښې حتما يوې واسطې ته ضرورت دی؟

(۱) سورة نمل (۵۹) ترجمه: ووايه ای محمده! چې ټولې ثنا ګانې او ستاينې خاص الله لره دي او سلام دی په هغه بندګانو د ده چې غوره کړي دي الله آيا الله غوره دی يا هغه څه چې شريکوي يې دوی د الله سره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو دا یوه پر ځای او حقه خبره ده، څکه مخلوق په دې نه پوهیږی چی الله پاک دکوم شی سره مینه لري، په کوم باندې خوښیږی، دکوم عمل په تر سره کولو باندې یې امر کړی دی، او دکوم شی دکولو څخه یې منع کړی ده، او دغه راز دخپلو دوستانو لپاره یې څه ډول درجې او نعمتونه تیار کړی دی، او دخپلو دښمنانو لپاره یې دکوم کاڼه کولو سره د عذاب ورکولو وعده کړی ده، او دا رنګه هغه عذابونه په څه ډول او څنګه دی.

دغه ډول مخلوق ته دالله تعالی د اسماؤحسنی (ښکلو نومونو) او عالیه صفاتو د پیژندلو په برخه کښې چې عقل د هغو د معرفت څخه عاجز دی، معلومات نه وُ، دغه راز دې نور امثال دي چې انسان هغه حاصلول ور باندې دانبیاؤ علیهم السلام پو دې کوم چې الله جل جلاله خپلو بندګانو ته رالیږلی دی ارتباط او اړه تیا لری.

پس هغه کسان چې د پیغمبرانو پیرو او ور باندې ایمان لرونکی دی هم دوی هدایت مندونکی او هغه کسان دی چې دالله پاک پرنز د باندی د درنبست او قرب مقام لري او په دنیا او اخرة کښې دا د چتو درجو او عزت خاوندان دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اَمّا هغه څوک چې د انبیاؤ مخالفین دي هغوئ په یقینی توګه لعنتیان دي او په دنیا او آخرت کښې د خپل پروردګار د هدایت څخه محروم او بې برخې دي

چا چې قرآن ولوستلو او عمل یې ور باندې وکړ نه به ګمراه شي او نه به بدبخت شي

په دې برخه کښې رب العزت داسې فرمایلي دي :
(یٰبَنِیٓ اٰدَمَ اِمَّا یَاْتِیَنَّکُمْ رُسُلٌ مِّنْکُمْ یَقُصُّوْنَ عَلَیْکُمْ اٰیٰتِیْ فَمَنِ اتَّقٰی وَاَصْلَحَ فَلَاخَوْفٌ عَلَیْهِمْ وَلَا هُمْ یَحْزَنُوْنَ۔ وَالَّذِیْنَ کَذَّبُوْا بِاٰیٰتِنَا وَاسْتَکْبَرُوْا عَنْهَا اُولٰٓئِکَ اَصْحٰبُ النَّارِ هُمْ فِیْهَا خٰلِدُوْنَ۔) (۱)

ترجمه: اې اولاد د آدم علیه السلام که راغلو تاسو ته پیغمبران ستاسې له جنس نه چې بیانه وي په تاسو باندې آیتونه زمونږ نو هر هغه کس چې ځان یې وساتلو د بدو کارونو نه او خپل عمل یې اصلاح کړو نو نه به وي هیڅ ویره په دوی او نه به دوئ غمژن کیږي۔

او هغه کسان چې زمونږ آیتونو ته یې نسبت د دروغو

---

(۱) اعراف: ۳۵، ۳۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړو او سرکشي يې وکړه د تيلولو د هغې نه هم هغه کسان او سيد ونکي دا ور (يعني دوزخ) دي، دوئ په هغه اورکښې هميشه وي.

هم دغه ډول الله تعالیٰ فرمايي:

(فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُم مِّنِّي هُدًى فَمَنِ اتَّبَعَ هُدَايَ فَلَا يَضِلُّ وَلَا يَشْقَىٰ، وَمَنْ أَعْرَضَ عَن ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَىٰ قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِي أَعْمَىٰ وَقَدْ كُنتُ بَصِيرًا، قَالَ كَذَٰلِكَ أَتَتْكَ آيَاتُنَا فَنَسِيتَهَا وَكَذَٰلِكَ الْيَوْمَ تُنسَىٰ)(۱)

ترجمه: پس که راغي ز ما له طرفه تاسو ته هدايت نو هر چا چې متابعت وکړ د هدايت ځما پس نه به ذئ گمراه کيږي (په دنياکې)، او نه به بد بخت شي (په آخرت کښې)، او هر چا چې ز ما له ياده مخ وګرځا وه، پس بيشکه ده ته دی گزران (ژوندون) تنګ او پورته به کړو مونږ د لره په ورځ د قيامت کښې ړوند، و به وايې (دغه ړوند کافر) اې ربه ځما ولې دې پاځولم زه ړوند حال دا چې زه بينا وم (په دنيا کښې)، و به وايي دغه شان راغلی وُ تاته آيا تو نه ځمونږ پس هير کړې وُ تا هغه، او هم دغه شان به نن ورځې ته هم هير کړی شی

(۱) طه: ۱۲۳ - ۱۲۶ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه پوول د دوزخیانو د حال بیانولو

په لړکښې الله تعالیٰ داسې فرمایلي دي:

﴿كُلَّمَآ أُلْقِيَ فِيهَا فَوْجٌ سَأَلَهُمْ خَزَنَتُهَآ أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ، قَالُوا بَلَىٰ قَدْ جَآءَنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ اللَّهُ مِن شَيْءٍ إِنْ أَنتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ كَبِيرٍ﴾ (۱)

ترجمه: هر کله چې وغورځول شي دوزخ ته یوه ډله (د منکرانو) نو پوښتنه به وکړي له هغوی نه څوکیداران (پیره داران) د دوزخ، آیا نه وُ راغلی تاسو ته (ای منکرانو) ویرونکی (پیغمبر په دنیا کښې) نو وبه وایي (منکران) هو په تحقیق راغلی وُ مونږ ته ویرونکی خو دروغژن وباله مونږ دی او وویل مونږ (هغوی ته چې) نه دی رالیږلي الله هیڅ شی نه یئ تاسي مګر په ګمراهي لویه کښې.

دغه پوول الله تعالیٰ فرمایلي دي:

﴿وَسِيقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ جَهَنَّمَ زُمَرًا حَتَّىٰ إِذَا جَآءُوهَا فُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ

(۱) سورة ملك: ۸، ۹ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِّنكُمْ يَتْلُونَ
عَلَيْكُمْ آيَاتِ رَبِّكُمْ وَيُنذِرُونَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ
هَٰذَا ۚ قَالُوا بَلَىٰ وَلَٰكِنْ حَقَّتْ كَلِمَةُ الْعَذَابِ
عَلَى الْكَافِرِينَ - (۱)

ترجمه: روان به کړی شي کافران (په ټېل وهلو سره)
جهنم ته ډلې ډلې ترهغه وخته پورې چې راشي دوئ
دوزخ ته، نو پرانستی به شي دروازې دهغې او به
وایي دوی ته محافظان (څوکیداران) ددغه دوزخ
آیا نه وُ راغلی تاسی ته رسولان ستاسی د جنس نه
چې لوستل به دغه رسولانو پر تاسی آیتونه د قرآن
د رب ستاسی، او ویره ول به دوی تاسی لره له ملاقات
د دغه ورځې ستاسی نه، وُ به وایي دوی (کفار) ولې نه
راغلی وُ مونږ ته او لوستلي یې وُ مونږ ته، لیکن
ثابت شو حکم د عذاب پر کافرانو.

ابن عباس رضی الله عنهما د قرآن کریم د معمول
گرځولو په برخه کښې داسې ویلي دي:

چا چې قرآن ولوستلو او هغه څه چې په قرآن
کریم کښې دی په هغې یې عمل وکړ نو
الله پاک یې متکفل دی نه به په دنیا کښې
گمراه او بې لارې شي او نه به په آخرت کښې بد بخت بد مرغه شي

(۱) سورة الزمر: ۷۱ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسولان د الله او بندګانو ترمنځ د احکامو رسولو په برخه کښې واسطې دي.

الله جل جلاله په خپل مبارک کتاب قرآن کريم کښې فرمايلي دي
(وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ فَمَنْ آمَنَ وَأَصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ. وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا يَمَسُّهُمُ الْعَذَابُ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ. (١)

ترجمه: او نه ليږو مونږ رسولان مګر زيری کوونکي (مؤمنانو ته په نعيم سره)، او ويره وونکي (کفارو ته له جحيم څخه)، پس هر چا چې ايمان راوړ او اصلاح يې کړه (عمل په طاعت سره)، نو نه به وي هيڅ قسم ويره پر دوی باندې او نه به دوی خفه کيږي، او هغه کسان چې دوی نسبت د دروغو کوي آيتونو زمونږ ته وبه رسيږي دوی ته عذاب په سبب د هغې چې دوی فاسقان دو.

هم دغه ډول الله تعالی د قرآن کريم په بل ځای کښې فرمايلي دي:

(إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَىٰ نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ

(١) د انعام سورة: ٤٨ او ٤٩ نمبر آيتونه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وَاِسْحٰقَ وَيَعْقُوْبَ وَالْاَسْبَاطِ وَعِيْسٰى وَ
اَيُّوْبَ وَيُوْنُسَ وَهٰرُوْنَ وَسُلَيْمٰنَ وَاٰتَيْنَا
دَاوٗدَ زَبُوْرًا ۝ وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنٰهُمْ عَلَيْكَ
مِنْ قَبْلُ وَرُسُلًا لَّمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ
وَكَلَّمَ اللّٰهُ مُوْسٰى تَكْلِيْمًا ۝ رُسُلًا مُّبَشِّرِيْنَ
وَمُنْذِرِيْنَ لِئَلَّا يَكُوْنَ لِلنَّاسِ عَلَى اللّٰهِ
حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ ».(۱)

ترجمه: بیشکه چې مونږ وحې کړې ده تا ته لکه څنګه چې وحې کړې وه مونږ نوح علیه السلام ته او نورو انبیاؤ ته پس له هغه نه، او وحې کړې وه مونږ ابراهیم ته او اسمعیل ته او اسحق ته او یعقوب ته، او اولاد هغوی او عیسی ته او ایوب ته او یونس ته او هارون او سلیمان ته، او ورکړې وو مونږ داود ته زبور، او وحې کړې وه مونږ ډیرو رسولانو ته چې بیان کړي دي مونږ د هغوی تا ته مخکښې له دینه او نورو ډیرو رسولانو ته چې هغوی مونږ نه دي بیان کړي تا ته او خبرې کړې دي الله تعالی د موسی سره خبرې کول او لیږلي مودي رسولان زیری ورکونکي او ویره ورکونکي د دې لپاره چې نه وي خلکو لره په الله باندې دلیل او بهانه پس د لیږلو د رسولانو نه.

---

(۱) سورة النسآء: ۱۶۳-۱۶۵.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم دا رنګه الله تعالیٰ فرمایي:

«اَللّٰهُ یَصْطَفِیْ مِنَ الْمَلٰٓئِكَةِ رُسُلًا وَّمِنَ النَّاسِ» (۱)

ترجمه: الله غوره کوی رالیږلي شوي له فرښتو او له خلکو نه.

او دا د دغه ټولو ملتونو د پیروانو لخوا مسلمانان یهودیان او نصرانیان شول، په اتفاقی توګه یو منلي شوی حقیقت دی، ځکه د وی کرد د الله او بندګانو ترمنځ د الله له طرفه د حکم او خبر رسولو په برخه کښې د واسطو په ثبوت باندې چې هغه واسطې د انبیاؤ علیهم السلام څخه عبارت دی قائل دي.

پس د دغه واسطو څخه چې څوك منکر شي هغه د دغه ټولو ملتونو او دیانو د پیروانو په نزد په اتفاق سره کافر دی.

هغه سورتونه چې الله پاك په مکه مکرمه کښې نازل کړي دی، لکه سورة انعام، اعراف او د (الر) او (حٰم)، او (طس)، والا سورتونه، او د دې په شان نور سورتونو شو، په دغو کښې د هغه مضامینو بیان دی کوم چې د دین اصول او بنسټونه دی لکه

(۱) سورة حج: ۷۵ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

په الله او رسول نو د الله او په ورځ د آخرت باندې ایمان لرل شو -

الله تعالی د خپلو پیغمبرانو سره د نصرت او کومک کولو قیصې او د غه راز یې د کافرانو د هلاکت د څرنګوالی قیصې چې پیغمبران یې د روغ ژن ګڼلی وو بیان کړې دی او فرمایلې دی:

(وَلَقَدْ سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ - إِنَّهُمْ لَهُمُ الْمَنْصُورُونَ - وَإِنَّ جُنْدَنَا لَهُمُ الْغَالِبُونَ) (۱)

ترجمه: او بیشکه مخکښې صادره شوې ده وعده زمونږ د پاره د رالیږل شویو بندګانو زمونږ، چې بیشکه پیغمبران هم دوی ته به مدد ورکول شي، او بیشکه لښکری زمونږ خامخا هم دوی غالبه ربریالی، دی (پرکافرانو)

هم دغه ډول الله تعالی فرمایلي دي:

(إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ) (۲)

ترجمه: بیشکه چې مونږ خامخا مدد کوو له خپلو رسولانو سره او ر مدد کوو له، هغو کسانو سره چې ایمان یې راوړی دی په ژوند د دنیا کښې او په هغه ورځ چې قائمیږي به شي، و به دریږي، شاهدان (له ملائکو، انبیاو، او مؤمنانو

---

(۱) سورة صٰفّٰت: ۱۷۱-۱۷۳ - (۲) سورة مؤمن ۵۱ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر منکرانو باندی.

او پیغمبران هغه پر ول واسطی دی چی د دوی اطاعت، پیروی او تابعداری حتمی او ضروری ده لکه چی الله تعالیٰ فرمایلی دی:

(وَمَا اَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُوْلٍ اِلَّا لِيُطَاعَ بِاِذْنِ اللّٰهِ)(۱)

ترجمه: او مونږ نه دی لیږلی هیڅ رسول مګر لیکلی مو دی، د دې لپاره چی د ده حکم دې او منلی شی د الله په حکم سره.

او همدارنګه الله تعالیٰ فرمایلی دی:

(قُلْ اِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّوْنَ اللّٰهَ فَاتَّبِعُوْنِيْ يُحْبِبْكُمُ اللّٰهُ) (۲)

ترجمه: ووایه ای محمده! دوی ته، که چیرې یئ تاسی چی محبت کوئ له الله سره نو پس ځما تابعداری وکړئ، نو محبت به وکړي الله پاک له تاسو سره.

همدغه رول الله تعالیٰ فرمایلي دی:

(فَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْا بِهٖ وَعَزَّرُوْهُ وَنَصَرُوْهُ وَاتَّبَعُوا النُّوْرَ الَّذِيْٓ اُنْزِلَ مَعَهٗٓ اُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُوْنَ -) (۳)

---

(۱) نساء: ۶۴-(۲) ال عمران: ۳۱- (۳) اعراف: ۱۵۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: پس هغه کسان چې ایمان یې راوړو په ده (محمد) او تعظیم یې وکړو دده او مدد یې وکړه دده او پیروي یې وکړه د هغه نور (رڼا) چې نازل کړی شوی ده دده سره، دغه ستایلي شوی کسان هم دوی خلاصی موندونکی دی۔

او د قران کریم په بل آیت کښې الله تعالیٰ فرمایلي دي:

(لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا) (۱)

ترجمه: بیشکه ده تاسو لره په (کارد) رسول الله کښې پیروي نیکه د هغه چا له پاره چې امید لري د ثواب الله (او امید لري) د ثواب او نعمتونو د روستني ورځې (قیامت) او یاد وي الله لره ډیر۔

غَیر مَشرُوع وَاسطه

که د واسطې څخه یې مقصد داوي چې د بنده له پاره حتما داسې واسطې ته ضرورت دی چې ورله په جلب منافع کښې او دفع د اضرارو کښې واسطه او مرستندوی وګرځي او بنده دغه واسطې ته د مثال په توګه د روزۍ د نصرت

---

(۱) سورة احزاب: ۲۱۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

او هدایت غوښتلو په برخه کښې رجوع کونکی او دسې او د حاجت سرکولو په امید تربیه د ځېلو حاجتو نو د پوره کولو سوال وکړی، نو دا هغه عظیم او خطرناك قسم شرك دی چې الله پاك د هم د غه شرك په اساس مشركان كافران بللی دی ځکه چې دوی ادالله تعالیٰ نه په غیر بل څوك متصرفین او سفارشیان نیولی وُ او هغوی یې د نفع او نقصان، مالکان ګڼل او حال دا چې سفارش د الله تعالیٰ د اذن او اجازی پوری اړه لری، الله پاك په دی باره کښې داسې فرمایلی دی:

(اَللّٰهُ الَّذِیْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَیْنَهُمَا فِیْ سِتَّةِ اَیَّامٍ ثُمَّ اسْتَوٰی عَلَی الْعَرْشِ مَا لَكُمْ مِّنْ دُوْنِهٖ مِنْ وَّلِیٍّ وَّلَا شَفِیْعٍ اَفَلَا تَتَذَكَّرُوْنَ) (۱)

ترجمه: الله هغه ذات دی چې پیدا یې کړل اسمانونه او ځمکه او هغه څه چې په منځ د دی دواړو کښې دی په شپږ و ورځو کښې بیا استویٰ وکړه ده په عرش باندې نشته دی تاسو لره بې له ده نه بل څوك دوست او سفارش کونکی، ایا پند نه قبلوئ تاسو؟.

دارنګه الله تعالیٰ فرمایلی دی:

---

(۱) سورة السجدة: ۴.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(وَأَنْذِرْ بِهِ الَّذِينَ يَخَافُونَ أَنْ يُحْشَرُوا إِلَىٰ رَبِّهِمْ لَيْسَ لَهُمْ مِنْ دُونِهِ وَلِيٌّ وَلَا شَفِيعٌ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ) (۱)

ترجمه: او ویره وه په دې قرآن سره هغو کسانو لره چې ویریږي له دینه چې جمع به کړی شي د وی خپل پروردګار ته، نه به وی د دوی لره سوا د الله نه دوست یې کونکی او نه سفارشي (شفاعت کونکی) د دی له پاره چې د وی پرهیزګاري وکړي».

فرښتو او انبیاؤ سره د تکلیف لرې کولو واک نشته.

په دې هکله الله تعالیٰ فرمایي:

(قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِهِ فَلَا يَمْلِكُونَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيلًا أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُورًا) (۲)

ترجمه: ووا یه (ای محمده!) دوینه (چې را وبلئ تاسو هغه کسان چې تاسو د باندې سوا د الله نه د مدد ګار انو ګمان کوئ پس هغوی اختیار نه لري د تکلیف لرې

---

(۱) انعام: ۵۱ - (۲) الاسراء: ۵۶، ۵۷ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولو تاسونه، او نه داسانه ولو او بدله ولو اختیار لري۔ هغه کسان چې د وی یې عبادت کوي (را مد د شــه ودرنه وایي) په خپله هغوی خپل رب ته نژدې والی لټوي چې کوم یو به له دوی نه ډیر نژدی وی (الله ته) او امید لري د دوی د رحمت د هغه (الله) او ویریږي د عذاب د هغه نه یقینا ستاد رب له عذابه ویره کیدای شي

هم دغه راز الله تعالیٰ فرمایلي دي:

(قُلِ ادْعُوا الَّذِيْنَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ لَا يَمْلِكُوْنَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمٰوٰاتِ وَلَا فِي الْاَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيْهِمَا مِنْ شِرْكٍ وَّمَا لَهٗ مِنْهُمْ مِّنْ ظَهِيْرٍ، وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ عِنْدَهٗ اِلَّا لِمَنْ اَذِنَ لَهٗ) الآيه - (۱)

ترجمه: ووایه (دوېته ای محمده!) وبولئ تاسو هغه معبودان چې گمان به کاوه تاسو (په دوی باندې د آلهه ؤ) په غیر د الله نه چې دوی اختیار نه لري د یوې ذرې په اندازه، نه په اسمانونو کښې او نه په ځمکه کښې او نشته دی هیڅ حصه او شراکت د دوی د غو معبودانو لره په آسمان او ځمکه کښې (پیدا کولو) او نشته دی د غه الله لره د دوی نه هیڅوک

(۱) سورة سبا: ۲۲، ۲۳ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

مددګار، او ګڼه نه رسوي شفاعت او سفارښت په نزد د الله، مګر شفاعت د هغه چا چې اجازه ورکړي الله هغه ته، یا د هغه چا په باره چې د هغه په حق کښې د شفاعت کولو اجازت وشي.

د سلفو یوې ډلې ویلي دي: ځنې قومونه وو چې هغوئ به د هغو حاجتونو د سرکولو له پاره عیسی علیه السلام او عزیر علیه السلام او د فرښتې بللې، نو الله پاك دو یته د دې حقیقت څرګند ه ونه وکړه چې فرښتې او انبیاء نه د دوی نه د تکلیف لرې کولو واك لري، او نه د دوبیته د تکلیف د بدله ولو اختیار لري، بلکښې هغوی په خپله الله پاك ته د نژدې کیدو او تقرب هڅه کوي او د الله تعالی د رحمت حاصله ولو په امید دي، او د هغه د عذاب نه په ویره کښې دي.

په الوهیت سره د فرښتو او انبیاؤ نیول کفر دی، الله تعالی فرمایلي دي:

(مَا كَانَ لِبَشَرٍ اَنْ يُؤْتِيَهُ اللّٰهُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ ثُمَّ يَقُوْلَ لِلنَّاسِ كُوْنُوْا عِبَادًا لِّيْ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ وَلٰكِنْ كُوْنُوْا رَبّٰنِيّٖنَ بِمَا كُنْتُمْ تُعَلِّمُوْنَ الْكِتٰبَ وَبِمَا كُنْتُمْ تَدْرُسُوْنَ، وَلَا يَاْمُرَكُمْ اَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلٰٓئِكَةَ وَالنَّبِيّٖنَ اَرْبَابًا

(c) ketabton.com: The Digital Library

اَيَاْمُرُكُمْ بِالْكُفْرِ بَعْدَ اِذْ اَنْتُمْ مُّسْلِمُوْنَ (۱)

ترجمه: مناسب نه دی هیڅ بشر لره چې و د کړی الله پاک هغه ته کتاب او پوهه په دین او د پیغمبری او بیا و د وایي خلقو ته چې تاسی زما بندګان (عبادت کونکی) شئ بې له الله څخه، لیکن (داسی کس وائی) شئ تاسو الله والا خلق (عالمان عاملان) په سبب د دی چې ښودنه کوئ د الله د کتاب، او په سبب د دې چې تاسو زده کوئ کتاب، او امر نه کوی تاسو ته (پیغمبر) چې و نیسئ تاسو پرښتې او پیغمبران حقدار د بندګی، آیا حکم به کوی تاسو ته په کفر سره پس له هغې چې تاسی مسلمانان شوی یئ.

الله پاک په دی مبارکو آیتو نو کښی دا خبره روښانه کړه ملائکی او انبیاء د بندګۍ او عبادت حقدار ګڼل کفر دی پس څوک چې پرښتې او پیغمبران په داسی توګه واسطې نیسي چې د مصیبتونو د لری کولو په وخت کښی ورته د رامد د شه آوازونه کوی، په روځ باندې کوی (مافوق الاسباب تر بینه) د ګټو د لاسسته راوړلو او ضرر د فع کولو غوښتنه کوی، له دوینه د ګناه د مغفرت، د زړه له پاره د هدایت، او د غه راز د مشکلاتو د حل او د روزی د پراخ والي په برخه کښی

(۱) سُورة آل عمران: ۷۹، ۸۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوال کوی نو دغه شخص د ټولو مسلمانانو په اتفاق
سره کافر ګڼل کیږی. (۱)

علماء د رسول الله صلی الله علیه وسلم او امت ترمنځ یې یواځې د اسلام د تبلیغ په ساحه کښی واسطې دی.

کله څوک د انبیاؤ نه روسته دینی عالمان د رسول اکرم صلی الله علیه وسلم او د ده د امت ترمنځ په دې شان د واسطو په توګه قبلوی چې عالمان دوی ته دین رسوی، په دین یې پوهه وی، ادب ورته ور ښای

(۱) کله چې پرښتو او انبیاؤ په حق کښی دا عقیده ساتل چې دوی د عبادت حقدار دی کفر بلل کیږی، نو بیا د صفو کسانو د کفر په برخه کښی څه سوال پیدا کیږی چې هغوی د دې نه په غیر په مخلوق کښی نور کسان او کاهنی بوتی او داسی نور شیان د الله تعالی سره د الله په صفاتو کښی شریک او د عبادت مستحق بولې - او چې کله پیغمبران د اسبابؤ نه پرته او ملائکې د الله د حکم او ورکړې شوی صلاحیت څخه سوا د خیر او شر رسولو په برخه کښی د ځان او بل له پاره اختیار نه لری او د الله په حضور کښی ځیلې بې وسۍ څرګندوی او نه کوی او د عبادت نه یې سر غړونه د ځان لپاره جرم ګڼی نو بل به څوک وی چې هغه به د الله پاک په صفاتو کښی د الله سره برخه وال وی او یا به د اختیار خاوند وی. په قرآن کریم په دې اړه زښته زیات آیتونه وجود لری. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

او متقتدئ په صفت د هغوئ د خبرو پیروی کیږی، نورا خبره یې د رسته او پرځای ده ځکه دغه کسان د دینی علوم پوهان دی چې کله په یوه مسئله باندی را جمع شی او اتفاق وکړی، نو اجماع یې په قطعی او یقینی توګه حجت ده ځکه چې دوی ټول په اجتماعی توګه د ضلالت باندې نه غونډیږی.

او که چرته د دوئ تر منځ په کوم شی کښې اختلاف ولیدل شی نو حکم یې د الله تعالی په کتاب (قران مجید) کښې او د رسول الله صلی الله علیه وسلم په احادیثو کښې لټول پکار دی چې هغوئ ته یې راجع کړی ځکه چې یو یې په یوا ځې ځان په مطلق توګه سره معصوم نه دی بلکښې د رسول الله صلی الله علیه وسلم نه پرته نور په ټولو خلقو کښې د هر کس د کلام یعنی خبرو یوه برخه یې د منلو وړ یې، منل کیږی او یوه برخه یې د منلو وړ نه وی، پریښو دل کیږی.

د علماؤ د مقام په هکله رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي:

«العلماء ورثة الانبياء، فان الانبياء لم يورثوا دينارا ولا درهما وانما ورثوا العلم فمن اخذه فقد اخذ بحظ وافر» جزء من حديث رواه ابوداؤد والترمذي بسند صحيح.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: علماء د پیغمبرانو وارثان دی او شک نشته چې پیغمبرانو د ځانه رد سته دینار او درهم په میراث سره نه دی پریښودی بلکښې هغوی په یقیني ډول سره پریښی دی نو چا چې د غه علم واخست او ونډه یې ترې نو ده پوره برخه ترلاسه کړه - دا دهغه حدیث جزدی چې ابوداود او ترمذی په صحیح سند سره روایت کړی دی.

او څوک چې د مجازی پاچا دوزیرانو او مرستیالانو په شان چې پاچا او رعیت په منځ کښې د وساطت ونډه لری، د الله او مخلوق ترمنځ هم د غه ډول واسطې په دی شان سره ثابته وی چې د غه واسطې الله تعالی ته د مخلوق اړتیا وی وړاندی کوی او الله د دغو واسطو په وساطت او سفارش سره بندګانو ته لارښود نه کوی او روزی ورکوی، پس په دی اساس مخلوق خپلې غوښتنې هغوی ته (واسطوته) وړاندی کوی، او هغوی په دې باره کښې بیا د الله تعالی څخه سوال کوی او مثال یې داسې دی لکه څنګه چې د پاچایانو په وړاندی واسطې قرار لری چې د غه واسطې په دی خاطر چې له نورو خلقو په نسبت د پاچایانو په نزد دَ اعتبار له پلوه ځانګړی مرتبې لری. نو د دی دَ اولس یعنی رعیت اړتیا وی هم پاچایانو ته په

(c) ketabton.com: The Digital Library

گوته کوی او هم یې د پورته کولو مطالبه او غوښتنه
کوی، او عام خلق یعنې اولس ځینې مطالبې د غو واسطو
(وزیرانو او مرستیالانو) ته وړاندې کوی، او دا له دې
امله چې د پاچا نه مستقیماً نیغ په نیغه، سوال کول ورته
یا بې ادبي معلومیږي، او یا دا چې په مستقیمه توګه
د حاجت منولو د پاچا نه په غوښتنه کښې ورته
واسطو ته په مراجعه کولو کښې یا ته فائده وي ځکه
دغه واسطې (مشیران، وزیران او مرستیالان) د حاجت
منو په پرتله سره د پاچا په نزد خاص او نژدې مقام لري.
پس هغه څوک چې په دغه ترتیب سره د واسطو
په ثبوت باندې عقیده لري، نو هغه کافران مشرک
دي، او واجب دي چې د توبې ویستلو غوښتنه ترېنه
وشي که توبه یې ویستله ښه ده، او که توبه یې ونه
ویستله نو قتل یعنې و دې وژلې شي.
او دا هغه کسان دي چې خالق یې د مخلوق سره تشبیه
کړې دی او الله (ج) سره یې شریکان پیدا کړې دي؛
او په قرآن کریم کښې په دغو کسانو باندې رد کول
په دومره زیاته اندازه سره لیدل کیږي چې په دغه
فتوی کښې ځای کیدلې نه شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخلکواو پاچایانو ترمنځ واسطې درې ډوله دي.

د پاچایانو او خلکو ترمنځ چې کومې واسطې قرار لري
د هغې درې وجې دي:
لومړۍ وجه دا ده چې دغه واسطې پاچا ته د
خلکو د حال احوال څخه کوم چې پاچا ته په هغې باندې
علم نه وي خبروکوي، نو که څوک وایي چې الله (ج)
د بندګانو په احوال باندې نه خبرېږي مګر هله خبر
شي چې ځینې ملائکې او انبیاء او یا نور څوک ورته د
بندګانو د حال څخه اطلاع ورکړي، نو دا سړی کافر
دی. ځکه چې الله پاک په پټو یعنې په ورو او ډېر پټو
خبرو باندې پوهېږي، او هغه څه چې په ځمکه او آسمان
کښې پټ دي د الله پاک د علم څخه خارج نه دي (وَهُوَ
السَّمِيعُ الْبَصِيرُ) دا الله ښه آوریدونکی او ښه لیدونکی
دی (الله) په مختلفو ژبو سره د بېلا بېلو حاجتونو
د غوښتلو په برخه کښې ناری او فریاد ونه آوري، او
د یو آواز اورېدل، دی د بل آواز د اورېدلو څخه نه منع
کوي، دغه راز دی په کثرت د سوالونو سره غلطیږي
نه، او د غوښتونکو په غوښتنه سره خفه کیږي نه.
دویمه وجه دا ده چې پاچا د معاونینو (مرستیالانو)
د مرستې نه پرته، نه د ملت د چارو تدبیر کولی شي
او نه د دښمنانو په مقابل کښې دفاع کولی شي نو هغما

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورته د معاونینو او مرستیالانو د نیولو ضرورت وي
ځکه چې دی بې وسی او کمزوری دی او الله جل جلاله د دغه
ناقصو صفتونو څخه پاک دی د چا کومک او مرستې ته احتیاج
نه لري؛ الله تعالی فرمایلي دي؛

(قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِنْ شِرْكٍ وَمَا لَهُ مِنْهُمْ مِنْ ظَهِيرٍ-) (۱) ترجمه یوځل مکښی شوی ده وړدی کتل شي.

د غه ډول الله تعالی فرمایلي دي:

(وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ وَلِيٌّ مِنَ الذُّلِّ وَكَبِّرْهُ تَكْبِيرًا-) (۲)

ترجمه: ووایه ټوله ستاینه الله تعالی لره ده هغه ذات
لره ده چې نه یې ولد نیولی دی او نه ورسره څوک په
بادشاهۍ کښې شریک شته دی، او نه ورلره څوک
مددګار شته د بې وسۍ له وجې نه لکه چې رکتاب بیان
وایی، او په لویی سره یا د کړه الله لره (هر وخت)
په لویی کامله سره.

---

(۱) سبا: ۲۲- (۲) سورة بنی اسرائیل: ۱۱۱-

(c) ketabton.com: The Digital Library

رشاه صاحب په موضح القرآن کښې لیکي: په الله
باندې بې وسي یعني چېرته راځي نه چې مددګار
ته یې ضرورو پیښ شي، ژباړن
د اسبابو په عالم کښې چې څه موجودات دي الله (ج)
د هغو ټولو خالق، پالونکی او مالك دی او هیڅ چا ته احتیاج
نه لري غني او بې پروا دی، او د الله تعالی نه ماسوا چې
هرڅوك دی هغوی ټول الله پاك ته محتاج دي.
اماکوم چې پاچایان دي هغوی د خپلو مرستیالا نو
معاونت ته احتیاج او ارتیا لري، بلکښې حقیقت دا دی
چې د دی په بادشاهۍ کښې د هغوی سره برخه وال دی
(والله (ج) یودی د ده سره هیڅوك په سلطنت (واکمنی)
کښې شریك نشته لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهٗ لَا شَرِيْكَ لَهٗ
لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ.
دریمه وجه دا ده چې پاچا ته هغه وخت پوری چې د بل
چا له پلوه تشویق نه شي د ده سره د ملت په حق کښې
د فائدې، احسان او شفقت کولو قصد نه پیدا کیږي، نو
کله چې پاچا په دې ارتباط یا د خپلو ناصحینو (مشاورینو)
له خوا چې د پاچا د محبوبیت خیال ور سره وی مخاطب شي
او باور نه په دی مورد کښې په داسې توګه د یوچا
له خوا مشوره ورکړل شي چې د پاچا سره هم امید پیدا
شي، او هم ورسره خوف (ویره) پیدا شي، نو بیا د غه وخت

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پاچا په عزم او ایراده کښې د ملت دا رتیا وُ د رفع کولو په باب چمتو والی رامنځ ته شي، او دا یا له دی امله چې د ناصر او مشیر سپارښت د ده په زړه باندی اثر (اغیزه) کړی دی، او یا دا چې د مشوره ورکوونکی د و بیانا تو تاثیر لاندی کوم چې تشویق او تخویف د واړه ا فا ده کوونکی ل غلی دی.

اما الله تعالیٰ ذکر د و اشیاوُ رب او مالک دی، او موږ چې څومره په خپل او لاد باندې ترحم لری، الله پاک د ټې هم زیات په خپلو بند ه ګانو باندی مهربان دی! -

د غه ټول د ټولو اشیاوُ خلقت د الله پاک د ارادی پوری اړه لری که الله پاک د کوم شیز د پیدا کیدو اراده کړي وی نو هغه په وجود کښی راځی او که الله تعالیٰ یې اراده نه وی کړی نو د هغه وجود بیا امکان نه لری.

او ده (الله)، چې کله د ځینو بند ه ګانو له پاره د ګټو ترتیب د ځینو نورو کسانو پور دې مربوط کړ ګرځولی وی نو بیا د غه کسان د هغوی سره مرسته پیل کړی، دعا کول ورته شروع کړی او په دې برخه کښې ور له په سفارش بنا وکړی، او دغسی د دی نور امثال هم واخله، پس دا الله تعالیٰ هغه ذات دی چې د دغه ټولو شیانو خالق دی، او دا هغه ذات دی چې د احسان کوونکی د عاګوی او سفارش والا په زړه کښې یې د دعا، سفارش او نیکی کولو اراده پیدا کړی ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او ددی امکان هم نشته چې داسې څوک دې موجود وي چې هغه دې الله (ج) لره د هغې اراده پرخلاف باندې مجبور کړي او یا دې هغه الله پاک ته په هڅه باندې مجبور کړي چې الله پاک په هغې باندې (العیاذ بالله) علم نه درلوده، او داسې څوک هم نشته چې هغه الله پاک لره د امید او ویرې ورکولو سبب وګرځي او هم دغه وجه ده چې رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي:

لا یقولن احدکم اللهم اغفرلي ان شئت... الخ یعنې ستاسو څخه یو کس دې داسې نه وایي چې: ای الله! که ستا خوښه وي نو بخښنه راته وکړه، ای الله! که ستا خوښه وي را باندې رحم وکړه. بلکښې په یقین سره دې سوال کوي ځکه چې الله پاک مختار دی څوک یې مجبوره کولی نشي.

شفاعت د الله پاک د اذن پوري اړه لري

سفارشیان به د الله تعالی په حضور کښې د هغه د اجازې نه پرته لکه چې الله (ج) فرمایي سفارش نه شي کولی (مَنْ ذَا الَّذِیْ یَشْفَعُ عِنْدَهٗ اِلَّا بِاِذْنِهٖ.) (۱) څوک دی هغه کس چې سفارش به وکړي په نزد د ده مګر په اجازت د ده. او الله پاک فرمایلي دي:

---

(۱) سورة بقره: ۲۵۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

(قُلِ ادْعُوا الَّذِيْنَ زَعَمْتُمْ .... الاية (۱)

همدارنګه الله تعالیٰ فرمایلي دي: (وَلَا يَشْفَعُوْنَ اِلَّا لِمَنِ ارْتَضٰى) (۲) شفاعت به نه کوي مګر د هغه چا له پاره چې الله پرې راضي شوی وي. پس دا خبره يې په ډاګه کړه چې هر هغه څوک چې په غير د الله (ج) څخه بللي شي، هغه نه واکمن دي او نه ورلره د الله په واکمنۍ کښې برخه شته او نه دي د الله لپاره معاون دی او شته نشته چې سفارش يې د الله د اذن پرته کېږي نه شي رسولی.

اما پاچايان داسې نه دي، ځکه د پاچايانو په حضور کښې سفارش کونکي کله د قدرت خاوندان وي، کله د پاچا سره په سلطنت يعنې واکمنۍ کښې شريکان وي او کله د پاچايانو سره په دولتي چارو کښې مرستيالان او کومکيان وي. نو د غه کسان او د دوی نه علاوه نور کسان پرته له دې چې د پاچا څخه اجازه واخلي د پاچا په وړاندې سفارش کوي او د پاچا له خوا يې سفارش منل کيږي او دا کله له دې امله چې پاچا ورته احتياج لري، او کله له دې وجې نه چې پاچا ترسيږه ويره حس کوي، او کله يې ورله د هغه احسان او انعام په مقابل کښې د بدلې او مکافات په توګه قبول چې دوی د پاچا سره کړي وي

---

(۱) سورة سبا: ۲۲-۲۳ (۲) سورة انبياء: ۲۸.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بناءً دی د خپلی نبځی او ځوئ سفارش له دی وجې نه قبلوی
چی دی خپلی (او نبځی) ځوئ ته احتیاج لری ځکه د ځوی او نبځی
مخالفت یی ارو مرو په ضرر تما میږی، د غه راز دی د خپل
نوکر سفارش هم نه ردکوی، ځکه که ردکوی یی نو د ده سره
داویره پیداکیږی چی پایه یی د امر حمه سرغړه و نه
وکړی، او یا به ده ته په زیان رسولو کښی کوښښ وکړی.
د بندګانو ټول خپل منځی سفارشات په همدی
ترتیب سره صورت مومی، پس هیڅ یو کس د بل څا سفارش
نه قبلوی مګر له دی امله یی قبلوی چی پایی ترینه تمه
کیږی او پایی ترینه ویره کیږی. او الله تعالی هیڅ چا ته
تمه نه لری، د هیڅ چا نه د یریږی نه، او هیڅ چا ته احتیاج
نه لری، بلکښی هغه غنی ذات دی، او فرمایلی یی دی:

(اَلَآ اِنَّ لِلّٰهِ مَنْ فِی السَّمٰوٰتِ وَمَنْ فِی الْاَرْضِ
وَمَا یَتَّبِعُ الَّذِیْنَ یَدْعُوْنَ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ
شُرَکَآءَ اِنْ یَّتَّبِعُوْنَ اِلَّا الظَّنَّ وَاِنْ هُمْ اِلَّا
یَخْرُصُوْنَ - قَالُوا اتَّخَذَ اللّٰهُ وَلَدًا سُبْحٰنَهٗ
هُوَ الْغَنِیُّ لَهٗ مَا فِی السَّمٰوٰتِ وَمَا فِی الْاَرْضِ (۱)

ترجمه: خبردار یقینا د الله تعالی په اختیارکښی دی
هغه څوک چی په اسمانونو کښی دی، او هغه څوک چی په
ځمکه کښی دی. او تابعداری نه کوی هغه کسان چی په غیر

---

(۱) سورة یونس: ۶۶ - ۶۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

د الله نه شریکانو لره بولي، او تابعداری نه کوی دوی مګر د ګمان، او نه دی دوی مګر د روغږن، (ټکل کاروونه کوی ... وایی دوی نیولی دی الله تعالی ولد (نازولی) پاك دی الله تعالی، دی بې نیازه دی، خاص ده لره دی هغه څه چې په آسمانونو کښې دی او هغه څه چې په ځمکه کښې دی.

او مشرکانو چې کوم سفارشیان نیولي دی دوی د هم دغو مشرکانو له خوا سفارشیان ګڼل کیږی، الله تعالی فرمایلی دی:

(وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَٰؤُلَاءِ شُفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللَّهِ قُلْ أَتُنَبِّئُونَ اللَّهَ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ـ (۱)

ترجمه: او بندګی کوی داخلق په غیر د الله نه د هغه چا چې نه ضرر رسولی شی د دوی ته او نه نفع رسولی شی دوی ته، او وایي دوی چې داکسان سفارشیان زمونږ دی د الله تعالی په دربار کښې، ووایه ته آیا تاسو خبروکوئ الله تعالی ته د هغه څه چې نه دی پوهه په هغې باندې په آسمانونو کښې او نه په زمکه کښې (یعنی داسی شی هیڅ نشته)، پاك دی الله تعالی او بېرلوی دی له هغو اشیاؤ څخه چې دوی یې شریکوی د الله (ج) سره. او هم دا ډنګه الله تعالی

---

(۱) سورة یونس : ۱۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرمایلي دي:

(فَلَوْلَا نَصَرَهُمُ الَّذِيْنَ اتَّخَذُوْا مِنْ دُوْنِ
اللّٰهِ قُرْبَانًا اٰلِهَةً ؕ بَلْ ضَلُّوْا عَنْهُمْ ۚ وَذٰلِكَ
اِفْكُهُمْ وَمَا كَانُوْا يَفْتَرُوْنَ.) (۱)

ترجمه: پس ولې مرسته و نه کړله دوی سره هغو چې نیولي وو دوی هغوی لره معبودان بې له الله نه د پاره د نژدې والي الله ته بلکښې ورک شول (دغه) په وخت کښې، له دوی څخه او هم دا دی د دروغ د دوی او هغه څه چې تړل یې دوی (پر الله).

او د مشرکانو د عقائدو نه د خبرو کولو په لړکې یې داسې فرمایلي دي:

(مَا نَعْبُدُهُمْ اِلَّا لِيُقَرِّبُوْنَآ اِلَى اللّٰهِ زُلْفٰى) الآیه (۲)

ترجمه: (او وېل دوی:) عبادت نه کوو مونږ د دوی مګر د دې له پاره چې نژدې کړي دوی مونږ الله تعالی ته په مرتبه د قرب کښې.

د غه راز الله تعالی فرمایلي دي:

(وَلَا يَاْمُرَكُمْ اَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلٰٓئِكَةَ وَالنَّبِيّٖنَ
اَرْبَابًا.) الآیة (۳)

۲ او هم دا رنګه یې فرمایلي دي:

(قُلِ ادْعُوا الَّذِيْنَ زَعَمْتُمْ مِّنْ دُوْنِهٖ

---

(۱) سورة احقاف: ۲۸ (۲) سورة زمر: ۳ (۳) ال عمران: ۸۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

فَلَا يَمْلِكُونَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيلًا. أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُورًا. (۱)

مګر سفارش واله او دعا کونکي صرف هغه ډول شفا او دعا کولې شي د کوم په باره کښې چې ورته اجازه شوې وي، پس دې هغه ډول شفاعت نه شي کولې د کوم څخه چې منع راغلې یې، لکه د مشرکانو په حق کښې سفارش کول او ورله بخښنه غوښتل شو الله تعالی فرمایلي دي:

(مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ وَلَوْ كَانُوا أُولِي قُرْبَىٰ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُمْ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ، وَمَا كَانَ اسْتِغْفَارُ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ إِلَّا عَنْ مَوْعِدَةٍ وَعَدَهَا إِيَّاهُ فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ أَنَّهُ عَدُوٌّ لِلَّهِ تَبَرَّأَ مِنْهُ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَأَوَّاهٌ حَلِيمٌ.) (۲)

ترجمه: نه دی روا پیغمبر لره او نه مسلمانانو لره چې بخښنه و وغواړي د مشرکانو له پاره اګر که وي دوی خاوندان د خپلوۍ پس له هغې نه چې ښکاره شو دوی ته چې دوی د دوزخیان دي، او نه وه بخښنه غوښتل د ابراهیم (ع) د خپل

---

(۱) بني اسرائیل: ۵۷ (۲) التوبة: ۱۱۳، ۱۱۴ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

پلار له مکر په سبب د وعدی وه چی کړی یی وه (پلار) هغه وعده د ده (ابراهیم) سره یس هرکله چی ښکاره شوه ابراهیم ته چی دی د ښمن د الله دی نو بیزار ه شو هغه نه بیشکه ابراهیم خامخا ډیر نرم زړی او صبرناک وُ - او دغه ډول الله تعالیٰ د منافقانو په هکله فرمایلی دی:

(سَوَآءٌ عَلَيۡهِمۡ أَسۡتَغۡفَرۡتَ لَهُمۡ أَمۡ لَمۡ تَسۡتَغۡفِرۡ لَهُمۡ لَن يَغۡفِرَ ٱللَّهُ لَهُمۡ) (۱)

ترجمه: برابره خبره ده په حق د دوی کښی که ووغواړی ته بخښنه د دوی له پاره (وکه یی) و نه غواړی د دوی له پاره، هیڅکله به و نه بخښی الله دوی لره.

او په صحیح حدیث کښی ثابته شوی ده چی الله پاک خپل پیغمبر د مشرکانو او منافقانو په حق کښی د بخښنی غوښتلو څخه منع کړی دی، او دی خبری څخه یی خبر ورکړی دی چی دی (الله) د و یته بخښنه نه کوی (د فرمایلی یی دی:

(إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَغۡفِرُ أَن يُشۡرَكَ بِهِۦ وَيَغۡفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَن يَشَآءُ) (۲)

ترجمه: یقینا الله پاک نه بخښی چی شرک او کړی شی د هغه سره، او بخښی هغه گناهونه چی کم دی د دینه هغه چا لره چی اراده وفرمایی د مغفرت یی. د غه ډول

(۱) منافقون: ۶ (۲) سورة النسآء: ۴۸ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرمايلي دي:

(وَلَا تُصَلِّ عَلَىٰ أَحَدٍ مِّنْهُم مَّاتَ أَبَدًا وَلَا تَقُمْ عَلَىٰ قَبْرِهِ إِنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَمَاتُوا وَهُمْ فَاسِقُونَ) (۱)

ترجمه: او هيڅ كله مه كوه مونځ (د جنازې) په هيڅ تن له دغو (منافقانو) چې مړ شي، او مه دريږه په قبر دده (د دعاء استغفار، يا تدفين د اهتمام له پاره) بيشكه دغه (منافقان) كافران شوي دي په الله تعالى او په رسول دهغه، او مړه شوي دي دوى په داسې حال كښې چې دوى نافرمان وو. همدا رنګه الله تعالى فرمايلي دي:

(ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ) (۲)

ترجمه: وبولئ تاسې خپل رب لره (هر وخت) په زارۍ عذر او په پټه سره بيشكه چې الله نه خوښوي تيريدونكي (له شرعي حدودو نه په دعا كښې) - او په دعا كښې د شرعي حدود څخه تجاوز دادى چې بنده د الله پاك څخه د هغه كار كول غواړي چې الله پاك هغه كار نه كوي د مثال په توګه دى نبي نه دى او د الله پاك څخه د پيغمبرۍ مقام غواړي، يا د مشركانو له پاره د مغفرت سوال كوي او داسې نور شو او يا دا چې د الله پاك څخه د ګناه او د

(۱) سورة توبه: ۸۴ (۲) اعراف: ۵۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

معصیت سوال کوی لکه په کفر، فسق او نافرمانی کولو سره دا لله (ج) نه د کومک غوښتنه کوی، پس سفارش کونکی هغه څوک دی چی الله پاک ورته د سفارش کولو اجازه کړی وی، او بیا دی هغه ته د ل غوښتنه کولو شی په دغه غوښتنه (دعاء) کښی ګناه نه وی، که چرته یو تن یی د اسی څه وغواړی چی ورله مناسب نه وی نو بیا په هغی باندې تېنګار نه کوی لکه چی هغوی پښه هغې باندې د تینګار کولو څخه لکه چی الله تعالیٰ فرمایی معصوم دی:

﴿ اِنَّ ابْنِیْ مِنْ اَهْلِیْ وَاِنَّ وَعْدَكَ الْحَقُّ وَ اَنْتَ اَحْكَمُ الْحٰكِمِیْنَ ﴾ (۱)

ترجمه: بیشکه ځما ځوی ځما د اهل څخه دی، او بې شکه وعده ستا سو حقه ده، او ته تر ټولو حکم کونکی یی، بیا الله پاک و فرمایل:

﴿ یٰنُوْحُ اِنَّهٗ لَیْسَ مِنْ اَهْلِكَ اِنَّهٗ عَمَلٌ غَیْرُ صَالِحٍ فَلَا تَسْئَلْنِ مَا لَیْسَ لَكَ بِهٖ عِلْمٌ اِنِّیْ اَعِظُكَ اَنْ تَكُوْنَ مِنَ الْجٰهِلِیْنَ - قَالَ رَبِّ اِنِّیْ اَعُوْذُ بِكَ اَنْ اَسْئَلَكَ مَا لَیْسَ لِیْ بِهٖ عِلْمٌ وَ اِلَّا تَغْفِرْ لِیْ وَ تَرْحَمْنِیْ اَكُنْ مِنَ الْخٰسِرِیْنَ ﴾ (۲)

ترجمه: ای نوحه! یقینا دی ستا د اهل څخه نه دی

---

(۱) سورة هود: ۴۵ (۲) هود: ۴۶، ۴۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځکه چې دی د داسې عمل والا دی چې نيت نه دی؛ پس
دُعا مه غواړه زمانه د هغه چا په باره کښې چې نشته
دی تا لره د هغه (د ايمان) په باره کښې يقين بيشکه
زه پند درکوم تا ته چې (نه) شې ته له جاهلانو څخه
وويل ده: (نوح) ای ربه زما! يقيناً زه پناه غواړم ستا
سره له دی چې سوال وکړم له تا نه د هغه چا په باره
کښې چې نشته ما لره د هغه په ايمان باندې يقين
او که ته بخښنه و نه کړې ما ته او رحم و نه کړې په
ما باندې نو شم به زه له زيان کارانو نه.

او هم سفارش کونکی، او دعا والا چې د الله پاک په
دربار کښې سوال او سفارش او دعا د الله تعالیٰ د قضا
قدر او مشيت پوری اړه لري پس د الله هغه ذات دی
چې قبلونکی د سفارش دی او اجابت کونکی د دعا دی
او هغه ذات دی چې د سبب او مسبب دواړو خالق دی
او د دعا د هغو اسبابو د جملې څخه ده کوم چې د
الله تعالیٰ له طرفه مقدر شوی دی.

پس کله چې حقيقت په دی ترتيب سره دی بيا نو
محض اسباب مؤثر کنل بې له دی چې مؤثر حقيقی
ته يې نسبت وشی، شرک فی التوحيد کنل کيږی
او د سبب څخه په دی وجه کار نه اخستل چې په دې
برخه کښې يې سببيت تثبيت نه دی دا د عقل تنقيص

(c) ketabton.com: The Digital Library

او نیمگړ تیا وجه ده او په ګلی توکه دا سبابو څخه سترګی پټول چی هیڅ وجود نه لری داد شریعت بې اعتباره کول او ورباندی داغ لګول دی، بلکینی په بنده باندی دالازم دی چی دی به متوکل علی الله او سیږی او دده څخه به سوال او غوښتنه کوی او امید به ترینه ساتی او دا ځکه چی الله پاک دبنده دمشکل دحل له پاره د مخلوق دعا او ځنی نور شیان چی خوښ لی وی اسباب مقرر کړی دی ـ

دَادُنیٰ په حق کښی دَاعلیٰ له طرفه دُعا

غوښتل او دغه راز بالعکس دواړه مشروع طریقی دی

دعا غوښتل یوه مشروع او جائزه طریقه ده چی لوړی مرتبی خاوندیی د ټیټی درجې د خښتن له پاره کولی شی او د ټیټی درجې والا یی د لوړی درجې خاوند په برخه کښی کولی شی لکه چی دانبیاؤ علیهم السلام څخه به د شفاعت او دعا غوښتنه کیده او دغه راز مسلمانانو د استسقاء یعنی د باران کیدلو په برخه کښی د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه د سفارښت او دعا غوښتنه کړی وه (۱) او همدارنګه بیا د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه بعد عمر رضی الله عنه او نورو مسلمانانو په ګډه سره د

---

(۱) دادا علیٰ له طرفه د ادنیٰ په حق کښی د دعا کولو مثالونه و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

استسقیٰ په باره کښې د نبي علیه السلام تره عباس رَضي الله عنه د دعا کولو له پاره غوره که او وړاندې یې کړه - د غه ډول خلک به د قیامت په ورځ د انبیاوو علیهم السلام څخه د شفاعت غوښتنه کوي چې محمد رسول الله صلی الله علیه وَسَلم په دوئ کښې ډک دوسفارش کوونکو سردار دی، او د یوشمیر خاصو سفارشونو دپاره هم د هَم د ه په برخه دی، امّا د دې سره سره بیا هم په صحیحو کښې د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه دا خبره ثابته ده چې ده فرمایلي دي: (۱)

«اذا سمعتم المؤذن فقولوا مثل مایقول ثم صلوا علیّ فانه من صلی علیّ مرة صلی الله علیه عشرا ثمّ سَلوا الله لی الوسیلة فانها درجة فی الجنة لاتنبغي الا لعبد من عباد الله وأرجو ان اکون ذلك العبد فمن سأل الله لی الوسیلة حلت له شفاعتي یوم القیامة». (۲) یعنې کله چې تاسې د مؤذن څخه اذان آورئ نو تاسې ورسره هغه څه ووایئ چې هغه یې وائي (د آذان کلمات ورسره تکرار وئ) او بیا ورته پر ما باندې درود وُوایئ ځکه هغه

---

(۱) دادلیل له پلوه د اعلی درجې د غوښتنې له پاره د دعا غوښتلو مثالونه ذکر کیږي - (ژباړن) -

(۲) دا یوازې مسلم روایت کړی دی -

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوك چې پر ما باندې يو واړ درود ووايي الله پاك په هغه باندې لس کرته درود واڼي بيا ور پسې د الله تعالى څخه زما له پاره وسيله وغواړي ځکه د غه وسيله په جنت کښې يوه درجه ده چې د الله تعالى د بندګانو څخه د يو بنده له پاره اختصاص شوې ده، او زه هيله کوم چې د غه بنده زه وو وسم پس څوك چې زما له پاره د الله پاك څخه وسيله وغواړي نو د قيامت په ورځ زما د شفاعت له پاره مستحق ګرځيده.

د غه راز عمر رضى الله عنه چې کله د عمرې کولو لپاره تللو او رسول الله صلى الله عليه وسلم ورته په مخه ښه ويله نو عمر رضى الله عنه ته يې و فرمايل: (يَا اُخَيَّ لَا تَنسَنَا مِنْ دُعَائِكَ) (۱) اى ورور که! ما په د عاکښې له ياده مه او باسه.

پس نبي عليه السلام د خپل امت څخه غوښتې دي چې د ده له پاره دعا وغواړي، ليکن د غه غوښتنه د دې جهلې څخه نه ده چې دې کښې د خپلو امتيانو څخه سوال کړې بلکښې دى دوى ته په دې باندې د داسې امر کوي لکه څرنګه چې دې ورته د نورو نيکو اعمالو په باره کښې په کو موچې ثواب حاصليږي، امر کوي، د رسول الله صلى

---

(۱) د دې حديث په سند کښې عاصم بن عبد الله دې او هغه ضعيف دې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله علیه وسلم له پاره د خپلوا متیانو په ټولوا عمالوکښې چې د دوی له خوا تر سره کیږی د دوی په شان اجرئ ځکه د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه ثابته ده چې ده فرمایلی دی: مَنْ دَعَا اِلٰی هُدًی .... الخ

یعنی چا چې د نیکئ په لوری بلنه ورکړه نو ده لپاره د هغو کسانو د ثواب په اندازه اجردئ چې د ده تابعداری ئې وکړه بې له دی چې د دوی په اجرکښې څه کموالی راشی او څوک چې د ګمراهئ په لوری بلنه ورکوی نو پر ده باندې به د هغه چا د ګناه په اندازه ګناه پیټی کیږی چې د ده پیروی کړی وی بې له دی چې د دوی د ګناهونو په بارکښې څه کموالی راشی.

پس په دا سې حال کښې چې رسول الله صلی الله علیه وسلم د هر نیک عمل په لوری خپل امت ته بلنه ورکړی ده، نو د ده له پاره د دوی په ټولو هغو اعمالو کښې چې په هغې کښې د ده تابعداری کړی دی، د دوی په شان اجر دی.

د غه رول کله چې د وی په رسول اکرم صلی الله علیه وسلم باندې درود وائی، نو الله پاک په هر یو هغوی باندې لس ځلې درود وائی رحمت لیږی، او د رسول الله صلی الله علیه وسلم له پاره د دوی د اجر په شان اجر حاصلیږی او دا ځکه داخبره ده چې الله پاک د رسول الله صلی الله علیه وسلم

(c) ketabton.com: The Digital Library

په حق کښې د دوی د دعا اجابت کوي او شک نشته چې الله تعالیٰ د دغه دعا په واسطه سره دوی ته ثواب یعنې بدله ورکوي، او کومه فائده چې رسول الله صلی الله علیه وسلم ته رسیږي هغه د دغه دعا په واسطه سره د الله تعالیٰ د لوري نعمت ګرځي.

دُعاداعِي او مَدعوٌّ له دواړو ته ګټه رسوي

د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه په صحیح حدیث کښې ثابته ده چې ده فرمایلي دي: داسې یو سړی نشته چې دی د خپل ورور له پاره په غیاب کښې دُعا کوي مګر دا چې الله پاک هغې له یوه فرښته مقرره وي چې هر واري دی د خپل ورور له پاره کومه دعا کوي نو د غه مقرره شوې فرښته وائي: آمین او ستا له پاره دې هم دو مره وي.

په یو بل حدیث کښې داغلي دي: « اَسْرَعُ الدعاءِ دعوة غائبٌ لغائبٍ » (۱) یعنې ډیره زیاته د قبول ور دعا په غیاب کښې د یو چا له پاره دعا کول دي.

پس د بل له پاره په دعا غوښتلو سره داعي (دعا کونکی) او مدعوٌّ له (د چا له پاره چې دعا غوښتل کیږي) دواړو

---

(۱) منذري، ذهبي، او څنو نورو حدیث پوهانو د غه حدیث ضعیف بللي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته کته رسیږی اګرچې د عاګونکی په رتبه کښې د هغه یا هغې چې دعاورله غوښتل کیږی ټیټ هم وی، له دې امله مؤمن چې کله د خپل ورور په حق کښې کومه دعاکوی نو په هغې سره هم ده ته فائده حاصلیږی او هم پری هغه چاته فائده رسیږی چې دعاورله غوښتل کیږی.

پس چاچې بل ته ویل: زما له پاره دعاوکړه او په سره یې خپل ځان او د عاګونکی دواړو ته ګټه رسول مقصد وُ، نو دې او هغه مسلمان ورور یې دواړه د نیکۍ او تقوی په برخه کښې د یو بل مرستیالان وګرځیدل ځکه ده خپل دعاګونکی ورور د مطلوب په لوری وهڅاوه او د هغه څه تر سره کولو ته یې متوجه که چې د دواړو له پاره پکښې فائده او ګټه ده.

پس غوښتونکی په دعا سره د داسې فعل چې دواړو ته پکښې فائده وی د هغه چا په شان دی چې بل ته په نیکۍ او تقوی سره امر کوی چې بیا مامور ته د دغه عمل په انجامولو سره هم ثواب رسیږی او آمر ته هم د ګ د ثواب په اندازه ثواب حاصلیږی ځکه چې د دغه مامور یې دی نیک عمل ته رابللی دی؛ او بالخصوص د هغو دعاګانو په برخه کښې لکه چې الله تعالی فرمایلی دی بنده مامور ګرځولی شوی دی: ﴿وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَٰتِ﴾(۱)

(۱) سورة محمد: ۱۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: او بخښنه اوغواړه د ګناه خپلې او د پاره د مؤمنانو سړیو او مؤمنانو ښځو په دې کښې الله پاک په استغفار سره امر کړی دی او بیا یې فرمایلي دي:

وَلَوْ اَنَّهُمْ اِذْ ظَّلَمُوْا اَنْفُسَهُمْ جَآءُوْكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللّٰهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُوْلُ لَوَجَدُوا اللّٰهَ تَوَّابًا رَّحِيْمًا

(۱) - ترجمه: او که چیرې دا ډله کوم وخت چې ظلم وکړه دوی په ځانونو خپلو داغلي وی تا ته پس بخښنه غوښتې وی دوی له الله څخه او بخښنه غوښتې وی پیغمبر د دوی له پاره نو خامخا به موندلې وو دوی الله تعالی لره ښه قبلونکی د توبې ډیر رحم والا.

په دې آیت کښې الله پاک دعا مو خلقو د استغفار او د دوی په حق کښې یې د رسول الله صلی الله علیه وسلم د استغفار دواړو ذکر کړی دی، او په هغه بل آیت کښې رسول الله صلی الله علیه وسلم ته د دعا امر شوی دی چې دعا د مؤمنانو سړیو او مؤمنانو ښځو له پاره بخښنه او غواړه ولې دا خبره دیاوونې وړده چې الله پاک مخلوق ته د دعا امر نه دی کړی چې دوی د غیر مخلوق له پاره د دا سې شی سوال وکړي چې الله پاک مخلوق ته په هغې سره د سوال کولو امر نه وی کړی بلکښې الله پاک چې بنده ته د کوم شی امر کړی دی هغه فعل دی او که ترک دی تعمیلول یې د الله تعالی عبادت او طاعت دی

---

(۱) سورة النساء: ع ۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د فاعل په حق کښې د اصلاح، سعادت او دغه راز الله تعالی ته د نژدې کېدو وسیله او سبب دی.

پس کله چې دې دغه فعل ترسره کړي نو د الله پاک دلوریکې دلوی احسان او انعام (پېرزوینې) مستحق وګرځي او د ټولو نه ستر احسان چې الله پاک په بندګانو باندې د هغې پېرزوینه کړې ده هغه دایمان د قبلولو په برخه کښې ورته هدایت او توفیق ورکول دي چې د دغه ایمان د قول او عمل څخه عبارت دی او د طاعتونو او نیکیو په کولو سره زیات والی مومي، نو هر کله چې بنده د هغې کار رسنیک عمل وکړي، نو په ایمان کښې یې زیادت راشي او دا هغه حقیقي انعام دی دکوم یادونه چې د الله تعالی په دې مبارک قول کښې شوې ده:-

(صِرَاطَ الَّذِيْنَ اَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ -) (١)

ترجمه: لاره د هغو کسانو چې تا انعام کړې دی په هغوی باندې - او دا رنګه د الله تعالی په دې قول کښې یادونه شوې ده:

(وَمَنْ يُّطِعِ اللّٰهَ وَ الرَّسُوْلَ فَاُولٰٓئِكَ مَعَ الَّذِيْنَ اَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ) - (٢)

ترجمه: او هر څوک چې د الله او د الله د رسول ومني نو دغه کسان به (په جنت کښې) د هغو کسانو سره وي چې

(١) فاتحه: ٧ (٢) نساء: ٦٩

(c) ketabton.com: The Digital Library

انعام کړی دی الله پرعفوی باندی.

اما دا خبره چې د دنیا نعمتونه پرته له دین څخه نعمتونه دی او که نه دی، په دیکښی ز مونږ د مسلك د علماوو او نورو علماوو د وه مشهور قوله دی چې تحقیق له مخی د نیوی نعمتونه من وجه نعمتونه بل کیږی اګرچې من وجه تامه نعمتونه نه شمیرل کیږی.

ولی دینی نعمتونه کوم چې حصول یې په کار دی دا هغه څه دی چې الله پاك یې په کولو سره امر کړی دی او د واجبو او مستحبو څخه عبارت دی، پس دا د خیر هغه امور دی چې طلب یې د مسلمانو په اتفاق سره ضروری خبره ده، او د اهل السنة والجماعة په نزد باندی اصلی او حقیقی نعمت دی، ځکه د دوی په نزد باندی الله هغه ذات دی چې بنده ته یې نعمت د نیك عمل په ترسره کولو سره حاصلیږی.

په دی ځای کښی مقصد دا دی چې الله پاك مخلوق ته لا د الله څخه د مخلوق په برخه کښی اصوف د هغه څه په باره کښی د سوال کولو امر کړی دی چې په هغی کښی د مخلوق له پاره خیر او فائده وی چې هغه یا واجب دی یا مستحب دی ځکه چې الله تعالی مخلوق څخه د دینه پرته بل څه نه غواړی، پس بل چا ته په څنګه اختیار

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکړې چې له ده څخه دې د دینه (واجبو او مستحبو نه) په غیر بل څه وغوښتل شي! بلکښې الله تعالی په بنده د ضرورت نه پغیر د بنده څخه د مال غوښتل هم حرام او ممنوع کړځولی دی۔

او س په دې لړکښې د دعا غوښتونکي نیت ته کتل پکار دی چې نیت یې څنګه دی. که مقصد یې په دعا سره مامور بالدعاء (دعاکونکي) ته او یا دځان او دعا کونکي دواړو له پاره فائده رسول وي، نو په دې سره د دعاغوښتونکي ته ثواب حاصلیږي، او که چیرته یواځې خپل مطلب حاصلول یې مقصد وي له دې چې مامور بالدعاء (دعاکونکي) ته یې څه ورسیږي، نو دا یواځې د ده د نفس تقاضا پوره کول دي او بس۔

په دغه ډول سوال کولو سره الله پاک بیخي امر نه کوي، بلکښې د دغه راز سوال څخه یې نهی کړې ده ځکه چې دا دمخلوق په حق کښې داسې یو سوال دی چې د چا له پاره پکښې د مصلحت او ګټې د سولو کوم قصد نه دی شوی، او حال دا چې الله پاک مونږ ته امر کوی چې ده ته راجع شو، بنده ګي یې وکړو او د بندګانو سره یې په نیکۍ او احسان کولو سره مشغول او وسو۔

په دغه ډول سوال کښې د دغو مقاصدو څخه د یو قصد هم نه دی شوی نه پکښې الله تعالی ته د راجع کیدو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دعا او صلوة قصد شوی دی او نه پکښی مخلوق سره احسان کول، لکه زکوٰة اداکول شو په نظر کښی نیول شوی دی.

اگرچې بنده د دغه ډول سوال په کولو سره نه گناه کارېږی اما بیا هم مامور به، او ما یؤذن له نیه، یعنی هغه شی چې بنده ته یې د کولو امر شوی دی، او هغه شی چې بنده ته پکښی صرف اجازه حاصله ده یو شان نه دی بلکښی د واړه په ځېل منځ کښی یو د بل سره توفیر او فرق لري.

د مثال په توګه استرقاء، یاد دم اچولو غوښتنه شوه، ځکه د غه کار اگرچې جائز دی خو بیا هم رسول الله صلی الله علیه وسلم په یوحدیث کښی فرمایلی دی: آو یا زره کسان داسې دی چې بې له حساب څخه به جنت ته داخلیږی او هغه داځوك دی چې استرقاء یعنی د رقیې او دم طلب نه کوی ر مقصد دا دی چې، د دی د ضرورت په وخت کښی د رقیې د طلب څخه کوم چې صرف ما یؤذن له فیه دی او د رخصت په درجه کښی قرار لري د وسیلې په توګه استفاده نه کوی بلکښی د توکل څخه کوم چې اعلی او لوړه درجه مقام لري کار آخلي.

شیخ الاسلام ابن تیمیه رح وایي: د دی مسئلې په هکله مابل ځایي کښی په تفصیل سره بحث کړی دی او په

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی ځای کښی مقصد دا دی چی هرڅوك د الله او د الله د مخلوق ترمنځ داسی واسطی ثابته وی لکه څرنګه چی د مجازی پاچایانو او رعیت ترمنځ وجود لری، نوهغه د دغه عقیدی په لرلو سره د اسلام څخه خارجیږی او مشرك ګرځی، ځکه داد هغو مشرکانو عقائدو چاچی د بتانو عبادت او بندګی کوله او ویل به یی:

دا (بتان) دا نبیاوو او نیکانو بندګانو تصاویر او شکلونه دی او الله ته د تقرب حاصلولو له پاره زمونږ وسیلی دی!
همدارنګه دا هغه ډول شرك دی چی الله تعالیٰ د هغی په وجه په نصرانیانو باندی رد کړی دی او فرمایلی یی دی:

((اتَّخَذُوٓا أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِّن دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَآ أُمِرُوٓا إِلَّا لِيَعْبُدُوٓا إِلَٰهًا وَاحِدًا لَّآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَٰنَهُۥ عَمَّا يُشْرِكُونَ)) (۱)

ترجمه: اختیارمند جوړ کړی دی، دوی ملایان او پیران خپل دا حکامو (د حلالو او حرامو) په غیر د الله تعالیٰ نه، او مسیح ځوی د مریم او حکم نه و شوی دوی ته مګر دی ته چی بندګی دی وکړی دوی خاص د معبود کاریو، نشته دی لائق او حقدار د بندګی په غیر له ده نه، پاك دی الله تعالیٰ د هغی نه چی دوی یی ورسره شریك ګرځوی.

---

(۱) سورة التوبة: ۳۱ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه راز د الله تعالیٰ څخه په مستقیمه توګه د سوال کولو په برخه کښې الهٰی فرمان داسې راغلی دی:

(وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ ۖ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ ۖ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ .) (۱)

ترجمه: او هر کله چې پوښتنه وکړي له تا څخه بندګان زما له حال زما څخه نو بیشکه زه نژدې یم قبلوم دعاد دعا کوونکي کوم وخت چې وغواړي له ما څخه پس و د منی حکمونه زما او ایمان دې راوړي پر ما یقین دې وکړي په قبول د دعا سره) بنایي چې دوی په سمه لاره محکم پاتې شي -

همدارنګه الله تعالیٰ فرمایلی دی.

(فَإِذَا فَرَغْتَ فَانصَبْ وَإِلَىٰ رَبِّكَ فَارْغَب - (۲)

ترجمه: پس کله چې فارغ شي (د تبلیغ یا لمانځه څخه) نو ځان ستړی کړه (په عبادت یا دعاء کښې) او خپل رب ته رغبت او زاری کوه -

همدارنګه الله تعالیٰ فرمایي: (وَإِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فِي الْبَحْرِ ضَلَّ مَن تَدْعُونَ إِلَّا إِيَّاهُ) (۳)

ترجمه: او کله چې تکلیف و رسیږي تاسو ته په دریاب کښې نو هیر شي ستاسو نه هغه څوک چې تاسو یې په حاجتونو کښې په غیر د الله تعالیٰ نه را بولئ - او همدارنګه الله پاک

---

(۱) بقره: ۱۸۶ (۲) الم نشرح: ۷-۸ (۳) الاسراء آیت: ۶۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرمايلي دي :

(اَمَّنْ يُّجِيْبُ الْمُضْطَرَّ اِذَا دَعَاهُ وَ يَكْشِفُ السُّوْٓءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَآءَ الْاَرْضِ) -(۱)

ترجمه: بلكبنى هغه څوك (غوره دى) چې قبلوى سوال د عاجز (بيكس او ناقرار) كله چې و بولى دغه مضطر هغه لره او لرى كوى سختى او گرځوى الله تاسو لره خليفه كان په زمكه كښى.

دغه راز الله تعالىٰ فرمايلي دي :

يَسْئَلُهٗ مَنْ فِى السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِىْ شَاْنٍ) (۲)

ترجمه: سوال كوى د الله تعالىٰ څخه هر هغه څوك چې په آسمانونو او ځمكه كښى دى هره ورځ الله په يو بل شان كښى دى .

په الله باندى توكل او ډيوازى د الله تعالىٰ څخه ويره او اميد سائل د توحيد څخه عبارت دى

شك نشته چې الله پاك د خپل مبارك كتاب په ذريعه سره هم د شرك جرړى قطع كړى دى او هم يې په دغه كتاب كښى د توحيد د دغه ډول پوره وضاحت او بيان كړى دى ، او د په دى خاطر چې هيڅ يو كس د الله تعالىٰ څخه پرته په بل

---

(۱) نمل : ۶۲ . (۲) رحمٰن : ۲۹ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

هیڅچا باندې توکل وکړي، نه تر ینه امید وساتي اونه ترینه ویریږي، الله تعالیٰ په دې هکله داسې فرمایلي دي:
(فَلَا تَخْشَوُا النَّاسَ وَاخْشَوْنِ وَلَا تَشْتَرُوْا بِاٰيٰتِيْ ثَمَنًا قَلِيْلًا ط (۱)

ترجمه: پس مه ویریږئ تاسو د خلقونه او ویریږئ له ما څخه او مه اخلئ څما په ایاتونو باندې یډله لږه (دنیا)

همدارنګه الله تعالیٰ فرمایلي دي:
(اِنَّمَا ذٰلِكُمُ الشَّيْطٰنُ يُخَوِّفُ اَوْلِيَآءَهٗ). یعنې دغه جاسوس یقیناچې شیطان دی تاسې د خپلو ملګرو څخه ویره وي. (فَلَا تَخَافُوْهُمْ وَخَافُوْنِ اِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِيْنَ) (۲)

پس مه ویریږئ له هغوی نه، او له ما نه ویریږئ که چیري یئ تاسې مؤمنان. یا څکه چې تاسو مؤمنان یئ.

همدارنګه الله تعالیٰ فرمایي:
(اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِيْنَ قِيْلَ لَهُمْ كُفُّوْا اَيْدِيَكُمْ وَاَقِيْمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ اِذَا فَرِيْقٌ مِّنْهُمْ يَخْشَوْنَ النَّاسَ كَخَشْيَةِ اللّٰهِ اَوْ اَشَدَّ خَشْيَةً). (۳)

ترجمه: آیا نه دې کتلي تا (ندې رسیدلي تا ته حال د هغو کسانو چې وو ویلي شو دوی ته: بند کړئ تاسو لاسونه خپل او قائموئ یعني سمراداکوئ لمونځ او ورکوئ تاسې زکوة

---

(۱) مائده: ۴۴ - (۲) آل عمران: ۱۷۵ - (۳) النساء: ۷۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو کله چې قرض کړي شو په دوی باندې جنګ، په دې وخت کښې
یوه پوله له دوی نه ویریږي له له خلقونه په شان د ویرې
د دوی د الله نه، بلکښې ډیر زیات د ویرې له ده نه.

دغه رسول الله پاک فرمایلي دي.

(اِنَّمَا يَعْمُرُ مَسٰجِدَ اللّٰهِ مَنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَاَقَامَ الصَّلٰوةَ وَاٰتَى الزَّكٰوةَ وَلَمْ يَخْشَ اِلَّا اللّٰهَ). (۱)

ترجمه: بیشکه چې آبادوي مساجد یعنې جوماتونه د الله تعالیٰ هغه څوک چې ایمان یې راوړی دی په الله او په ورځ آخرت او سم یې اداء کړې دی لمونځ او ورکړې یې دی زکوة او نه دی ویرې د لې مګر د الله نه یعنې په غیر د الله څخه د بل چانه نه دی ویریدلي.

پس دا خبره څرګنده شوه چې اطاعت په د الله او د الله د رسول دذاړه کیږي، او ویره به یوازې د یو الله څخه کیدای شي.

همدارنګه الله تعالیٰ فرمایلي دي:

(وَلَوْ اَنَّهُمْ رَضُوْا مَآ اٰتٰهُمُ اللّٰهُ وَرَسُوْلُهٗ وَقَالُوْا حَسْبُنَا اللّٰهُ سَيُؤْتِيْنَا اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهٖ وَرَسُوْلُهٗٓ اِنَّآ اِلَى اللّٰهِ رٰغِبُوْنَ). (۲)

ترجمه: او که دوی خوشحاله شوي وای په هغه څه

---

(۱) التوبة: ۱۸ (۲) التوبة: ۵۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې ورکړې ؤ د دوی ته الله تعالیٰ او رسول د هغه، او
دوی ویلي وای چې کافي (بس) دی مونږ لره الله تعالیٰ
زر دی چې را به کړي مونږ ته الله تعالیٰ د فضل خپل نه
او رسول د د غه الله (له بل غنیمته) .

او د الله تعالیٰ د دی قول نظیر د الله پاك د غه
مبارك قول دی چې فرمايي :

(اَلَّذِيْنَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ اِنَّ النَّاسَ قَدْ
جَمَعُوْا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ اِيْمَانًا
وَّ قَالُوْا حَسْبُنَا اللّٰهُ وَنِعْمَ الْوَكِيْلُ. (١)

ترجمه: دا هغه کسان دی چې وویلي دوی ته خلقو
(جاسوس) یقیناً خلقو یعنی کافرانو را ټول کړی دی
ستاسی د مقابلې له پاره ډیر لښکرونو ویریږئ له دوی نه
پس د غه ویرو لولان یات کړ ایمان د دوی، او دویل
دوی: بس دی مونږ لره الله تعالیٰ او دی ښه کارساز دی.

رسول الله صلی الله علیه وسلم خپل امت ته د توحید
د غه قسم په کامله توګه ثابت او روښانه که او د شرك
ټول اسباب یی په خپل امت کښې محوه او نابود کړل او
دا له دی امله چې د غه ډول توحید زمونږ د دی قول
تثبیتونکی دی چې وایو .

(لا اله الا الله) نشته دی لائق د بندګی او عبادت

---

(١) آل عمران: ١٧٣ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مګر یو الله دی یعنی د الله پاک نه په غیر بل څوک د عبادت او بنده ګۍ ور نه دی، ځکه (الله) هغه ذات دی چې زړونه ورته په کمال محبت، تعظیم، درښت، احترام، امید او خوف سره تسکین له پاره پناه وروړی -

رسول الله صلی الله علیه وسلم په دی برخه کښې زښت زیات تاکید وکړ او حتی چې خپلو امتیانو ته یې وفرمایل: (لا تقولوا ما شاء الله و ما شاء محمد) یعنی داسی مه وایئ که د الله خوښه وی او د محمد ص خوښه وی بلکښې داسی وو وایئ: ما شاء الله ثم شاء محمد) که د الله خوښه وی او بیا د محمد ص خوښه وی.

یو ځل یو سړی رسول الله صلی الله علیه وسلم ته وویل: که د الله خوښه یې او ستا خوښه یې، رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل: (اجعلتنی لله ندا، آیا زه دی الله شریک وګرځولم؟ داسی ووایه: (ما شاء الله وحده) که د یو الله خوښه وی. (۱)

---

(۱) په اوسنی وخت کښی د پیرو زیاتو خلقو د خولو څخه په ناپوهئ سره دغه ډول ناروا اقوال زیات راووځی او بیا خصوصًا په هغه وخت کښی چې تملق او غوړه مالی ورسره مل شی نو دوی خاوندانو او هغو کسانو ته چې ورته په مادی لحاظ سره اړتیا لری په خطاب کښی وایی: خدای او ته به دا کار کوی، په خدای او تا باندی دا کار شوی که د خدای او ستا خوښه وی، نو دا کار کیږی، په خدای

(پاتی ص ۷۱)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه راز رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلی دی:
څوک چې لوړه (قسم) کوي نو هغه دي په الله سره قسم یاد کړي او یا دا چې چُپ دې دي. همدا رنګه یې فرمایلی دی: چاچې د الله پاک نه په غیر په بل څه باندې لوړه وکړه نو هغه د شرك مرتکب وګرځیده یعنی د الله پاك سره یې شریك پیدا کړو -
دغه ډول رسول الله صلی الله علیه وسلم ابن عباس ته رضی الله عنه ته و فرمایل: کله چې سوال کوې نو د الله نه یې او کله چې د مرستې غوښتنه کوې نو د الله څخه مرسته غواړه او وچ شوی دی قلم، یعنی فارغ شوی دی د هغه څه د لیکنې څخه چې څخکینې دی را تلونکی دی، او ته ورسره څخ کیږې (یعنی کوم شی چې تا ته در رسیږي هغه مقدر شوی دی، که ټول خلق تا ته د نفع رسولو کوښښ وکړي تا ته کټه نشی رسولی مګر هغه شی چې الله پاك ستا دي فائده له پاره لیکلی وی، او که چیرته ټول خلق د دې خبرې کوښښ وکړي چې تا ته نقصان او زیان در ورسوي نو تا ته نقصان نه شی در رسولی مګر هغه شی چې الله پاك ستا د ضرر له پاره لیکلی وی -

---

(پاتې صفحه ۷۰) او تا باندې می سپارلی دی، خدای ادتا ته می سپارلی دی. د دغه حدیث له مخې دغه ډول اقوال شرعاً روا دي ځان ساتنه ورنه ضروری ده - (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د غه ډول رسول کریم صلی الله علیه وسلم فرمایلی دی:
زما د توصیف په برخه کښې د ومره افراط مه کوی لکه څو مره چې نصرانیانو د عیسی بن مریم په برخه کښې کړی ؤ، بیشکه زه بنده یم ما ته د الله بنده او د هغه رسول ووایئ. همدارنګه یې فرمایلی دی:
الله! ته زما قبر بُت و نه ګرځوی چې عبادت یې شروع شي
د غه ډول رسول الله فرمایلي دي: زما په قبر باندی اختر (خوشالی او میله) مه جوړ وئ، پر ما باندی درود ووایی، بیشکه ستاسي درود د هر ځای کښې چې یاستی ماته را رسیږی.

همداغه ډول رسول الله صلی الله علیه وَسَلم د خپل مرض په حالت کښې وفرمایل: په یهودو او نصاراوُ دی د الله لعنت وی د دوی د خپلو انبیاوو د قبرو نو څخه مساجد جوړ کړی ؤ- ده خپل امت د هغه ډول افعالو او مراسمو د اجراکولو څخه ویرولو کوم چې د یهودانو او نصرانیانو له خوا په دی برخه کښې منځ ته راغلی ؤ.

اُمّ المؤمنین عائشه رضی الله عنها وایي:
که دا ویره نه وای چې خلق به بیا د رسول الله صلی الله علیه وسلم د قبر نه مسجد جوړ کړی نو حتما به یې قبر مکشوف یعنی ښکاره وای او کوم حائل یا پرده به یې نه درلی، لیکن دا بد کار دی چې قبر یې ښکاره شي او مسجد

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترینه جوړ شي (۱) «شیخ وایي» دا یو وسیع باب دی چې زښت زیات دلائل پکښې وجود لري. (۲)

(۱) لکه چې په فتح الباري کښې ذکر دی مراد په دې سره د کور څخه د باندې د فن کېدل دي.

(۲) ټول هغه احادیث چې معنایې مخکښې ذکر شوه د سنن په لحاظ سره جید او کره دي.

(په روستنۍ حدیث کښې چې رسول الله صلی الله علیه وسلم په یهودو او نصاراؤ باندې لعنت ویلی دی سبب یې وساله دا په ګوته کړی دی چې دوی د خپلو انبیاؤ د قبرونو څخه مساجد جوړ کړي وُ، او بیا رسول الله صلی الله علیه وسلم خپل صحابه او امتیان په دې برخه کښې د هغه ډول افعالو د عملو څخه ویرول کوم چې هغوی د خپل ځانه ایجاد کړي وُ، بناءً اوس په دې باندې ځان پوه ول په کار دي چې د (اِتَّخَذُوا قُبُوْرَ انبيائِهِمْ مَسَاجِدَ) چې معنایې دا ده، دوی د خپلو انبیاؤ د قبرونو څخه مساجد جوړ کړي وُ، څه مقصد کیدی شي؟.

شیخ محمد ناصرالدین البانی د دغه (اتخاذ) یا مسجد جوړولو په باره کښې په (تحذیر الساجد من اتخاذ القبور مساجد) نومې خپل تصنیف کښې مفصل او په زړه پورې بحث کړی دی او د موضوع په اړه یې یوزیات شمیر احادیث په مختلفو روایاتو او عباراتو سره رانقل کړي دي او بیایې د غـــه

(c) ketabton.com: The Digital Library

(اتخاذ) د علماؤ او محدثینو د اقوالو په رڼا کښې په درې ډوله داسې معنا کړې دی :

۱ - په قبرونو باندې لمونځ کول یعنې په قبرونو باندې سجده اېښودل -

۲ - قبرونو ته سجده کول او په لمانځه او دعا کښې ورته مخامخ کیدل -

۳ - په قبرونو باندې جوماتونه (مسلجد) جوړول او پکښې د لمانځه د آداء کولو قصد او اراده -

شیخ البانی دا هم لیکلې دی چې امام شافعي (رح) ویلې دی چې حدیث دغو درې واړو معناګانو ته شامل دی -

د دغه رسالې د ښارونکي په نظر چې د دغه دریواړو معناګانو څخه هره یوه واضح شی په او سنی وخت کښې د هرې یوې له پاره مصداق وجود لري ځکه داسې جوماتونه وجود لري چې په مقبرو کښې په قبرونو باندې د پاسه آباد شوې دی، او خلك پکښې لمونځ ادا کوي -

دغه راز ډیر جوماتونه دی چې په اديرو کښې او د نورو ځایونو کښې د قبرونو په منځ او یا څوا و شا کښې جوړ شوې دی، او دغه ډول په ځینو مسجدونو کښې د بعضو پیرانو، اخوندانو او ملا امامانو مړې د ځینو خود غرضو اشخاصو له خوا د فن کیږی چې اکثره یې په لمانځه او دعا کښې د قبلې په لورې مخې ته واقع کیږی -

(c) ketabton.com: The Digital Library

دارنګه په مقبرو، دراګاڼو اوپه اصطلاح زیارتونو کښې سجده او انحناء او د قبرونو ښکلول او نور کول د قبرپرستو او زیارت پرستو له خوا یوه عادي مسئله ګرځیدلې ده. په دې هکله د زیارت تفصیل له پاره دشیخ البانی کتاب (تحذیرالساجد من اتخاذ القبور مساجد) ته مراجعه وشي الله پاك دې مونږ ټولو مسلمانانو ته د سمې لارې هدایت وکړي، او د هر ډول شرك او ناروا اعمالو څخه مو دې په امان کښې وساتي).

(ژباړن)

هغه اسباب چې الله پیدا کړي دي انکار تری نشي کیدای

مؤمن سړی له دې چې په دې باندې علم لري چې الله پاك د هر شي پالونکی او مالك دی، خو د دې سره سره دی د هغو اسبابو څخه چې الله تعالی پیدا کړي دي انکار نکوي د مثال په توګه (الله ج) د نباتاتو د راټوکولو او زرغونولو له پاره لکه چې فرمایي باران یې سبب ګرځولی دی-

(وَمَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ مِنَ السَّمَآءِ مِنْ مَّآءٍ فَاَحْیَا بِهِ الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ فِیْهَا مِنْ کُلِّ دَآبَّةٍ) (۱)

---

(۱) بقره: ۱۶۴-

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: او په هغه څه کښې چې را ورولې دي الله تعالیٰ د آسمان له طرفه له اوبو څخې نور زيات عونه کړيي ده په هغوا و بو سره ځمکه پس د دې وا لي د هغې نه او خپاره کړي يي دي په دې ځمکه کښې له هر قسمه ژندي سريعني خوځيدونکي شته ـ

دغه راز لمر او سپوږمۍ د هغه شيانو له پاره اسباب گرځولي دي دکومو وجودچې د دغو دواړو يعني لمر اوسپوږمۍ پوري اړه لري ـ

دغه ډول يې دعا او شفاعت په هغه څه کښې چې په دعا او سفارش سره حاصليږي اسباب گرځولي دي ـ

د مثال په توگه پدمونځ باندې د مسلمانانو له خوا د جنازې د لمونځ ادا کول شول، ځکه د جنازې لمونځ د هغوا سبابو د جملې څخه دي چې الله پاک د هغې په توسه سره پر مړي باندې رحم کوي او په دغه مړي باندې د جنازې د لمانځه ادا کونکو ته ثواب ورکوي ـ

اما په اسبابو کښې دې ټکو ته متوجه کيدل په کار دي يو دا چې د مقصد د حصول له پاره په خاص ډول سره کوم ځانگړي سبب په پام کښې ونه نيول شي بلکښې د دغه سبب په څنگ کښې د نورو اسبابو څخه هم استفاده کول ضروري دي او د دي سره سره د مطلوب د لاس ته راوړلو په لاره کښې څخې خنډ ان هم وي چې د هغې لرې کول هم ضروري

(c) ketabton.com: The Digital Library

وی نوکه چیرته اسباب بشپړه نه شی او خندان له منځه لاړ نشی مقصد نه حاصلیږی، او الله (ج) چی پاک او منزه دی هغه څه لره چی خوښه یی وی هغه پیدا او شته کاندی ګرچی د خلقو خوښه نه وی، او کوم شی چی د خلقو خوښی وی نو د هغی وجود هله ممکن ګرځی چی الله پاک یی د پیدا کیدو اراده وکړی.

دویم دا چی د یو شی په سببیت باندی عقیده ساتل بی له دی چی په سببیت باندی علم ولری، ممنوع امر دی، پس هغه څوک چی د یو داسی شی سببیت ثابته وی چی یا ور باندی علم نه لری او یا هغه د شریعت مخالف وی هغه په باطله لاره روان دی، لکه هغه شخص چی د نذر متعلق په دی ګمان او سی چی نذر د مصیبتو نو د مخ نیوی او د نعمتو نو د حصول په برخه کښی یو سبب دی، ځکه په صحیحین کښی د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه ثابته ده چی رسول الله صلی الله علیه وسلم د نذر د منلو څخه منع کړی ده او فرمایلی یی دی: نذر منونکی د نذر په ذریعه کوم شی نه ترسره کوی بلکښی نذر صرف د بخیل د لاسه د مال د خروج او وتلو یوه لاره ده.

دریم دا چی دینی اعمال کوم چی مشروع نه وی د اسبابو د جملی څخه نه حسابیږی، ځکه چی مبنی د عباداتو توقیفی ده، یعنی د شارع څخه د سمع او نقل پوری اړه لری پس انسان

(c) ketabton.com: The Digital Library

له پاره دا جائز نه دی چې دی دا الله پاک سره شریک مقرر کړی، او د الله تعالی څخه په غیر بل چاته را مدد شه وو او راویې بللی او عبادت یې ور له پیل کړی، اګرچې دی په دی ګمان او سی چې د غیر الله بلنه د ده له پاره د ځنو مقاصدو د لاس ته راوړلو په برخه کښې سبب جوړی دای شی. له همدی امله هغه طریقی چې د شریعت مخالفی او بدعت دی د الله تعالی د عبادت په برخه کښی وربانډی دا نسان له پاره عمل ترسره کول اګرچې دی پری د شریعت ګمان هم کوی، ممنوع او ناروا دی.

دا خبره هم په پام کښی نیول په کار دی چې کله کله دا نسان سره د ځنو مقاصدو په لاس ته راوړلو کښی هغه وخت چې دی دا الله تعالی سره شریک مقرر کاندی شیطان مرسته کوی، او کله کله دا نسان ځنی حاجتونه د کفر فسق، او عصیان په وجه سره حاصلیږی خود ده له پاره د دغو اعمالو انجامول حرام او ناروا دی ځکه کوم فساد چې د دغه افعالو په ارتکاب سره منځ ته راځی هغه ډیر لوی دی په نسبت سره هغه مصلحت ته چې د دغو ناروا اعمالو په انجامولو سره منځ ته راځی.

او دا ځکه چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم د بعثت مقصد د مصالح تحصیل او تکمیل او د مفاسدو تقلیل، او له منځه وړل دی پس الله پاک چې په کوم شی سره امر کړی دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو د هغې د فائدې او ګټې د سولو اړخ راجح او نیات متصور دی او د کومې شي څخه چې یې منع کړې د ګناه نو په هغې کښې د فساد د منځ ته راتلو جانب راجح او زیات متصور دی۔

دا یو څو جملې دي چې زښت زیات بسط او تفصیل لري، خو دا چې په دغو محدودو پاڼو کښې نه ځائیږي نو په لنډه ول سره ور باندې رڼا واچول شوه

والله اعلم

وصلی الله تعالی علی خیر خلقه محمد وعلی آله واصحابه اجمعین ط

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library